

Eredeti Jatekszin Kiadja a magyar tudos tarsasag. (Original-Schaubühne.) hung. 7. Az atyatlan Szomorujatek 5 felv. (Der Vaterlose.) hung.

Egyet. ny.
Buda 1839

Signatur: 55706-A.7
Barcode: +Z167487603
Zitierlink: <http://data.onb.ac.at/ABO/%2BZ167487603>
Umfang: Bild 1 - 154

Nutzungsbedingungen

Bitte beachten Sie folgende Nutzungsbedingungen: Die Dateien werden Ihnen nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke zur Verfügung gestellt. Nehmen Sie keine automatisierten Abfragen vor. Nennen Sie die Österreichische Nationalbibliothek in Provenienzanangaben. Bei der Weiterverwendung sind Sie selbst für die Einhaltung von Rechten Dritter, z.B. Urheberrechten, verantwortlich.

Hinweis: Das Dokument enthält hinterlegte Textdaten, die eine Suche in der Datei ermöglichen. Diese Textdaten wurden mit einem automatisierten OCR-Verfahren ermittelt und weisen Fehler auf.

KAIS. KÖN. HOF

BIBLIOTHEK

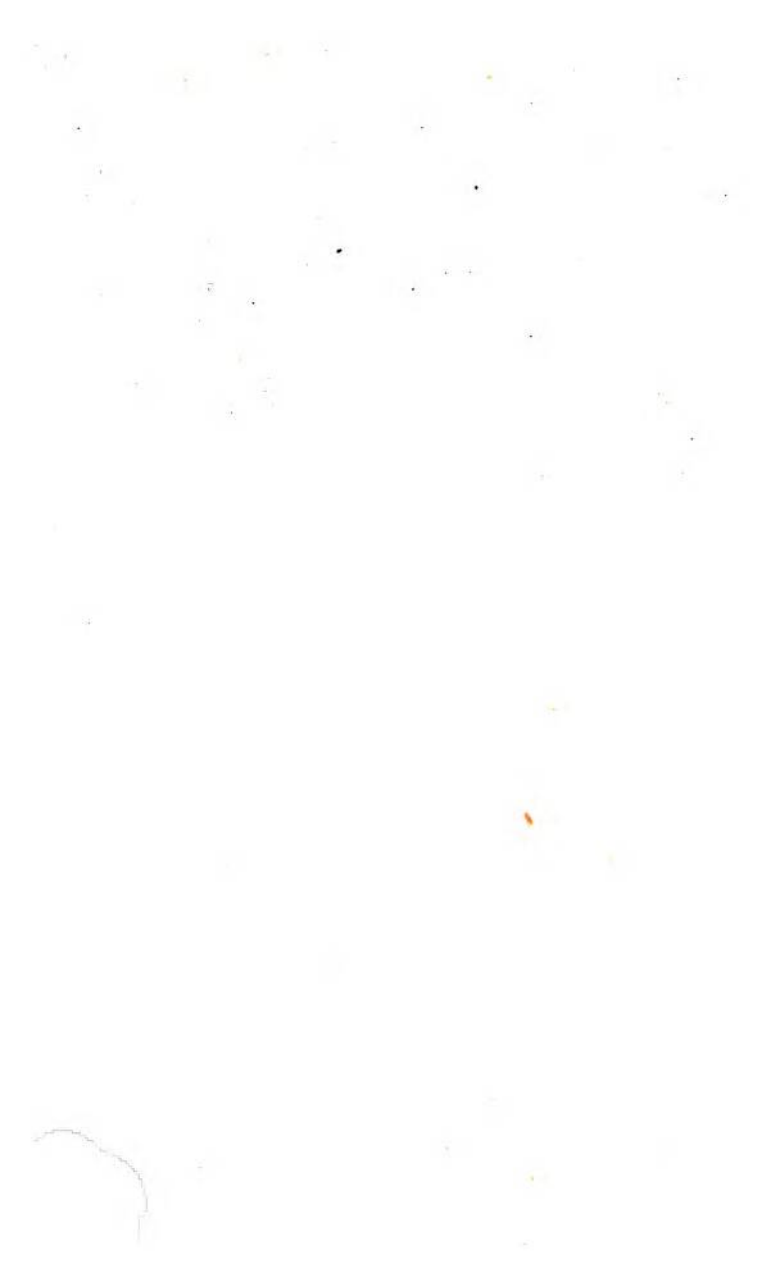
55.706-A

Alt-

3. No 262.

55706-A.

45. 262.

1

EREDETI JÁTÉKSZÍN.

KIADJA

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

HETEDIK KÖTET.

AZ ATYÁTLAN.

BUDÁN,

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

1839.

1. The first part of the paper is devoted to a generalization of the well-known theorem of P. L. Chebyshev on the distribution of the values of the function $f(x)$ for large x .

2. The second part is devoted to the study of the distribution of the values of the function $f(x)$ for large x .

3. The third part is devoted to the study of the distribution of the values of the function $f(x)$ for large x .

4. The fourth part is devoted to the study of the distribution of the values of the function $f(x)$ for large x .

5. The fifth part is devoted to the study of the distribution of the values of the function $f(x)$ for large x .

6. The sixth part is devoted to the study of the distribution of the values of the function $f(x)$ for large x .

7.

8. The eighth part is devoted to the study of the distribution of the values of the function $f(x)$ for large x .

9. The ninth part is devoted to the study of the distribution of the values of the function $f(x)$ for large x .

10. The tenth part is devoted to the study of the distribution of the values of the function $f(x)$ for large x .

AZ ATYÁTLAN.

SZOMORUJÁTEK 5. FELVONÁSBAN.

IRTA

TÓTH LŐRINCZ.

„Blessed art thou who hast no blood of
kindred to avenge“

E. L. Bulwer.

BUDÁN.

A' MAGYAR KIR. EGYETEM' BETŰIVEL.

1839.

S Z E M É L Y E K.

RIENZI, római podesta.

NINA di RASELLI, hitvese.

IRENE, huga.

ANGELO, apródja.

MONTREAL VALTER, egy bérserég' vezére.

MATHILDE, hitvese.

URSULA, vén asszony.

BRETTON } Valter' alvezérei.

ARINBALD }

PANDULFO }

CECCO } római polgárok.

BRUTTINI }

VIVÁLDI

HÓHÉR. POLGÁROK. KATONÁK. ŐRÖK.

ELSŐ FELVONÁS.

ELSŐ JELENÉS.

(Rienzi' laka, a' Capitól,) .

ANGELO.

(Ursulát kezénél fogva ragadja elő.)

Elő! elő! te rejtélyes teremtvény,
Kit én szeressek-e, gyűlöljek-e?
Habzó agyam nem tudja. Kis korom'
Gondos kezekkel 's féltve ápolád,
Ételt italt bőven adál; csinos
Ruhák fedezték gyöngéd tagjaim'
Olvasni, írni, megtanítatál
'S minden nemesben, jóban fölneveltél,
De hogyha néha gyermekérzelemmel
Nyakadba estem, 's halvány ajkaidról
Csókot szerettem volna rablani:
Hidegen kaczagva löktél el magadtól.

Elő, elő most! nagygyá érlele
 Nagygyá 's okosbá húszévű korom
 Mint voltam akkor. Szólj most 's rántsad el
 A' titkolódzás' zordon fátyolát
 Sorsom felül.

URSULA.

Még nincs itt az idő.

ANGELO.

S meddig kívánsz még ekként kínnani?

URSULA.

Kisded korodtul fölneveltelek,
 Csinos ruhákkal fődtem tagjaid'
 Étel - 's italban nem láttál hiányt:
 Olvasni 's írni megtanítatálak,
 'S midőn erősbek lőnek izmaid:
 Rienzi udvarába hoztalak
 Hogy itt vitézzé műveld tenmagad
 'S vitézi tettek által nagyra menj
 Mi kell egyéb, mit kívánhatsz?

ANGELO.

Anyó!

Te nem vagy énnekem szülőm, tudom
 'S e' gondolat hevíti agyvelőmet
 E' dúlja ifjú keblemnnek virágit.
 Mondd meg, ki adta árva éltemet,

Ki volt atyám? él-e, meghalt-e már?
'S ha halva van, mondd meg ki ölte el?
'S én esküszöm vérázott fürtire
És a' tanú ég' dörgő hangira
'S mindenre, a' mit szentnek hí az ember,
Boszút veszek halálaért; legyen
Bár legnagyobb jóltévőm, bár Rienzi,
Bár e' kebelnek legkedvesb barátja
Boszúvasam szívében dűlni fog!

(Egy márvány feszülethez vezeti.)

Anyám, te szent asszony vagy; gyászkolostor'
Rideg magányát választád lakul,
Szörköntösödnék éjszínű redői
Mély 's zárkozott buzgódásod' jele;
Im, kényszerítlek-e szent jelre itt,
Felelj, ki volt atyám 's mi a' nevem?

— URSULA (hidegen.)

Megtudni azt te nem fogod soha.

ANGELO.

Asszony, ne így, elrémit jégszavad.
Mindenre kérlek, a' mi szent előtted,
Az idvezület' nagy reményire
Mellyért rebegnek buzgó ajkaid,
Ifjú korod' hullott virágira,
A' boldog órák' szép sorára —

URSULA (keserű mosollyal.)

Óh

A' boldog órák! — szűnjél, nem, soha.

ANGELO (gerjedten.)

Átok fejedre, undok vén boszorkány!

URSULA.

'S te nem pirúlsz átkozni engemet?

De nem — te erről nem tehetsz, szegény y.

E' bűn fajodnak szennye 's bélyege.

Hálátlan?! az volt ő is, a' ki gyászba

Temette éltem' minden napjait.

Átkozz tovább, átkozz kegyetlenebbül.

ANGELO (szelidülve.)

Nem, én nem átkozlak, te jól neveltél

És gondosan, bár nem szerelmesen;

Áldás reád, nagy áldás! — ah, de szólj! —

Lásd dajka, hő keblemben tengerár zúg,

És agyvelőmet örülés feszíti.

Rienzi' szép hugát imádom én, —

De a' podesta' húga ő! — 's ki én?

Egy elvetett, atyátlan, árva gyermek.

'S míg a' nemesb fajú lovaknak is

'S vadászebéknek származása tudva,

Én itt gyöker nélkül, mint árva kóró,

Bolyongok a' világon. — Örülés! —

Nálad csupán a' kulcs, óh nyisd fel e' zord
Titok' homályos barlangját 's kívánd
Vérem' felét 's üdvemnek jobb felét.

URSULA.

Megérdemelni bajnok tetteiddel
Szerelmed' édes tárgyát szebb leszen.
Légy jó, nemes szívű, vitéz, ha tudsz,
Ha véred' átká nem gátol; 's örülj
Hogy nem szülőid közt nőtt életed,
Mert bár világi czímet vesztenél
De lelki üdvet nyertél a' cserében.

ANGELO.

Nem értelek.

URSULA.

Még egy okos tanácsot,
Miért ez úttal fölkerestelek.
Rómában egy ember van, Montreal,
Kerüld ez embert mérges skorpióként,
Mert ő okozza szenvedéseid'
Ő volt családod' átká 's ördöge.
Szorgalmasan járd a' misét, naponként
Bőjtölj 's imádkozzál, mert ah! sokat
Kell még imádnod istent, jó fiú,
Hogy rossz fajodnak vétkét eltöröld.

(Hirtelen el.)

ANGELO.

Megállj, megállj! — elment, és nem felel.
Szívetlen, álnok, jéghideg banya,
Kiről nemének gyöngéd érzeményi
Az arcz' virágival lehulltanak.

MÁSODIK JELENÉS.

IRENE. ANGELLO.

IRENE.

Miféle vén asszony volt, Angelo,
Ki tőled elrohant? — hozzád jövék,
Hozzád, szerelmesem, ki éjeimnek
És napjaimnak gondolatja vagy,
'S kit látok itt? hosszú, szikár, komor
Savanyú arczú banyát, a' kit ruhája
Redőinél akarsz itt tartani,
'S ki tégedet parancsoló szemekkel
Eltílt magától 's visszaútasít!
Ugyé, szeretsz? — mondd, hogy szeretsz,
's hogy - e
Vén nő szerelmi pósta nem vala.

ANGELLO.

Gyanakszol édes szép szerelmem? óh,
Mint boldogít gyanúd! — te engemet
Szeretsz, igen, szeretsz, mert lám gyanakszol.

De légy nyugott, én tiszta hűd vagyok
 'S szerelmem egy, mint isten égben, és
 Mint angyalarczod, mellynek mása sincs
 E' szép, virágzó, széles nagy világban.

IRENE.

Megnyugszom és hiszek neked; de mégis
 Forrón szeretlek. — Tiszta kék szemed
 Szelíd egében nem lakik hazudság
 És ajkaidnak' zengő hangja nem csal.
 De mondd tehát, ki volt e' vén banya,
 Szúró szemekkel, félelmes valóval;
 Sötétszinű szerzetruhában, mellynek
 Suhogó robajja szellemhang gyanánt
 Hatott reám 's megrázta lelkemet.

ANGELO.

Ez egy mesés rejtélyes szörnyeteg,
 Szelíd leánykám, a' ki fölnevelt
 De nem szülöm nekem, 's ki származásom.
 Titkát előttem álnokul takarja.
 Tíz év előtt bátyádnak udvarába
 Hozott 's azóta zárda' szűk körébe
 Vonúlva éltét szigorú böjtöléssel
 'S buzgó imádkozással tengeti.
 Ah! nem tudatja vélem törzsököm'
 'S atyám' nevét, és boldogságomon
 Féreg gyanánt rág átkozott szeszélye.

Elég; 's ha koldús, rabló' gyermeke
Volnál, ha semmit nem tudnál, csupán
Engem' viszont szeretni: mégis olly hön
Szeretne téged' lelkem. 'S e' fölött
Ki vagyok én? csak egyszerű leányka

'S csupán azért dús és azért kevély
Mert tetszhetem neked — szegény
Polgárleány különben —

ANGELO.

'S a' podesta'.

Húga.

IRENE.

'S ki a' podesta? — egy nagy ember
Kit Róma tisztel és egész Olaszföld,
Nagy ember ön szép lelke által és
Önérdemének szárnyain repül.
Nem származás tevé őt olly magassá,
Mert ő, miként én, polgár' gyermeke;
'S mi lehet belőled még, lánglelkű ifjú
Hová ragadhat tündöklő erényed?

ANGELO.

Ne altass illy híú aranyreménnyel
Irene! — a' podesta' húga vagy te
És a' podesta Róma főura,
Ki megtudá alázni szellemével
E' büszke főnemesség' szirtnyakát,
'S megrázni ősi márványcsarnokit,
'S német királyi vérből származott
Bár atyja elszegényült mostoha
Század' kemény időviharja közt.

Nem, nem, leányka! fénypont vagy te,
mellyhez

Merész remények törhetnek csupán
Eget hasító sas szárnyakra ülve.
És én? szegény, atyátlan árva fi!
De küzdök a' nagy czélért, szép szerelmem!
Kedves leszen szememben a' veszély
Legcsábítóbb játék a' vakmerő harc.
És éjeket napokká 's a' lehetlent
Lehetővé teszem birásodért.

I R E N E.

Ah! a' veszély! — fúsd a' veszélyt. — Vidám
Leány vagyok, de bús apácza lennék.
'S elhervadoznék ősz' virágaként
Elvesztve téged!

ANGELO.

Érted halni, kéj! —
'S a' legnagyobb legszentebb célra törve
Melly birhatásod. Ám de élni szebb! —
Légy ájtatos te ellenállhatatlan
Szép szent, 's imádkozzál, hogy alkalom
Legyen kitűnnöm 's művelnem nagyot.
Légy ájtatos, mert édes ajkidon
Nagyobb erővel bír a' kérelem.

I R E N E.

Bátyám közelget — homlokán komor gond.
Veled kíván, mint látszik, szóllani.
Istenveled szép, kedves Angelóm!
Istenveled, szeress 's álmodj' velem. (El.)

A N G E L O.

Igen, te álmaim' legszebbike! —
Éjjel 's naponta! — mily könnyen lebeg,
A' padlatot sem éri lágy nyoma
Mint esti szellő leng virányokon.
Mi lelkesült 's elszánt vagyok magasra
Dicsőre, szépre, őt ha láthatom.
Igen! bírása küzdni lelkesít,
'S ha csillagot kell égről elragadnom
'S mint gyöngyöt, éjszinű hajába fűznöm,
Vagy a' hatalmas pápa' szent szakállát
'S királyi pálczát a' császár' kezéből
Raknom le lábainál ajándokul:
Nem csüggedek. De — imhol a' podesta.

(Visszavonul.)

HARMADIK JELENÉS.

RIENZI. ANGELO.

RIENZI (olvass.)

„Országok' szabadságát nem képes megállá-
„pítani egyes ember, ha a' nép, vagy legalább
„annak egy lelkesült része kezét nem nyújt
„neki, 's készséget nem mutat önzéstől 's
„haszonvágytól ment áldozatokra.“

(Gondolkodik.)

Igaz szavak! 's jaj nékem hogy azok! —
Angelo!

ANGELO.

Nagy podesta!

RIENZI.

Félre azzal,
Ismét hizelgés, folyvást csak hizelgés!
Más kell nekem! más! míg sok száz ajak
Tarkán dicséri fényes érdemim'
'S kábítja dicsre hajló lelkemet:
Egy sincs, csak egy sincs, a' ki áldozatra
Kész volna értem; nincs, kinek hihetnék.

ANGELO (pirúlva.)

Uram!

RIENZI (szelidülve.)

Szegény fiú, sértélek ismét
Komor szeszélyemmel? jer, add kezéd'

ANGELO (zavarodva.)

Kegye!mes úr!

RIENZI.

Angelo! jó fiú!

Nekem barát kell, megbizott barát,
'S egy van csupán, kiben megbízhatom.

ANGELO.

'S ez egy?

RIENZI.

Te vagy.

ANGELO.

Te büszkévé teszed
Ifjú korom'. Parancsolj életemmel.

RIENZI.

Halljad tehát, mi helyzet nyomja lelkem'.
Egy tátozó örvénynek partja e' polcz
Hová csapongó vágyim vittenek;
Egy félrelépés — 's veszve van Rienzi,
'S elég kevély vagyok kimondani

Hogy véle együtt veszve a' szabadság,
Mert e' seregben, melly itt polczra tör,
E' nagy seregben nem látok csak egyet
Ki a' hazát szeretné — nem magát —
E' hajdan olly nagy olly dicső hazát,
Kit ősi nagyság lelkesítene
'S hajdan szabadság' szentebb szelleme.

ANGELÓ.

Ismerlek óh jóltévőm! ismerem
Nemes szivednek tiszta céljait,
E' Róma téged meg nem érdemel.

RIENZI.

Egy szót sem erről. — Hallgass meg tovább,
Tekints körül, kik vannak ellenem?
A' leghatalmasb, legdusabb urak
Ifjú koruktól fegyverben gyakorlott
Vén bajnokok, kik rablott kincsökön
Sok lelket, éltet, hűséget vehetnek.
'S mellettem? — egy nádként ingó sereg
Melly a' szabadság' szép gyümölcseit
Használni tudja, érdemelni nem,
'S mellynek fogalma a' jóllét felől:
Adóul egy kis fillért sem fizetni.
'S im kéntelen valék külföldi, béres
Seregre bízni Róma' szent javát,

Norman seregre, mellynek fővezére
A' büszke Valter most Rómába jött.

ANGELO.

Valter, ki még szót nem tartott soha
Ha mást kívánt ön haszna.

RIENZI.

Mit keres
Rómában e' gyűlölt ember? miért
Hagyá el ő Palaestrinát? mi hír
Felőle a' városban?

ANGELO.

Nem tudom.

RIENZI.

'S ezt tudni kell nekem — te általad.

ANGELO.

Szólj! kit baráti névre méltatál,
Kedves te érted annak a' veszély is.

RIENZI.

Gyakran panaszlád, hogy szülőidet
Nem ismered.

ANGELO.

'S ez búsít untalan.
Nekem nevet kell nyernem, a' mi nincs,
És napjaimnak minden gondolatja,
És éjeimnek minden álma ez.

RIENZI.

Szolgálj ezentúl, mint eddig, hiven
 'S nem lesz okod, hogy vádold sorsodat.
 Ismered-é a' norman fővezért
 Valtert?

ANGEL O.

Nem egyszer láttam őt, uram!
 Egykor, midőn nem is vélém, sebes
 Léptekkel oldalamhoz társula
 És megragadván két kezem', sokáig
 Szemembe nézett. „Milly' hasonlat ez“
 Kiálta és vadan keblére rántott.
 „Ifjú, ha egykor pártfogóra lesz
 Szükséged, azt lelsz bennem, Montrealban.“
 És elrohant. De én el nem felejtém
 Mit monda, és ez most hasznomra lesz
 Új küldetésemben.

RIENZI.

Eredj, siess hát;
 Te éles elméjű 's ügyes legény vagy,
 Eredj 's vigyázz rá reggeltől napestig —
 Légy oldalánál, őrizd moczczanását,
 Siess, szegődjél hozzá és tudósíts
 Mindenről, a' mit látsz, hallasz naponként,
 Kikkel beszél, kikkel társalkodik,
 Kitől kap írományokat, 's kinek küld?

Mert nem hijában jött Rómába ő.
Fölvállalod, mit rád bíztam?

ANGELO.

Podesta!

Fölvállalom.

RIENZI.

Siess hát és vigyázz.

Egy biztosom sincs Rómában, csak egy sincs,
Jegyezd meg ezt. Menj, hálám vár reád.

ANGELO.

'S hálám vezet, hogy holtig hűd legyek (el.)

RIENZI.

Szegény podesta! vérszinű palástod
Nem púha ágy álmatlan éjiden.
A' büszke lélek fénytetőre tör
'S elérve nagy munkával a' magas czélt,
Hálákat ad, hogy dicsvágyása őt
Nem tette halhatatlan életűvé.
Lágy nyugtot óhajt gondnehéz feje
De nem lel azt a' büszke ormokon
A' mellyeket vész' szárnya zúg körül,
Míg béke leng a' völgyek' enyhelyében,
'S nagy vágya' teljesülte — büntetése. (El.)

NEGYEDIK JELENÉS.

(Romos hely.)

MONTREAL VALTER. BRETTON. ARINBALD.

MONTREAL.

Jertek barátim! e' romok fölött
A' hajdan olly' nagy Róma' omladékin
Szándékom új fejedelmi széket
Megállapítani.

ARINBALD.

Valter! mit beszélsz?
Hát elfelejtéd szerződésedet
Rienzivel? hogy hű segéde léssz
A' fő nemesség ellen és hadaddal
Palaestrinát bevészéd?

MONTREAL.

Jól tudom.
Rienzi bukni fog, hah! a' kevély
Podesta bukni fog 's helyére én
Lépek, de nem, mint pápa' embere.
Hadd képzelődjenek, ha úgy akarják
Avignon' termein, de Montreal
Uralni senkit nem szándékozik.
Ő úr lehet saját magas nevében

Élet 's halál fölött, 's felelni nem fog,
Nem, senkinek! —

ARINBALD.

'S elárulod tehát

E' nagy Rienzit, e' magas szívűt
Ki minket olly dúsan fizet 's kinek
Erényeit bámulja a' világ?

MONTREAL.

Igen, ha úgy nevezted drága bajtárs,
Elárulom. Királyi székeket
Nem osztogatnak olcsón 's bármi ár
Csekély, ha rajta országot veszünk.
Elárulom Rienzit a' kinek
Nagysága engem' csak homályba dönt
'S kit én olasz boszú egész hevével
Régóta gyűlölök, 's elárulom
A' büszke és botor patriciust
Ki engem' eszközül használni vél
Rienzi ellen; engem' Montrealt!
'S ki? — e' dühült Orsini, e' széles
Colonna, és e' gyáva nyúl Savelli!
Szegényke nép! ők engem' eszközül!

BRETON.

Nyeld el bohókás megjegyzéseid'
Bajtárs! csupán csak Valter' érczeke
Tarthatja korlátok közt e' silány

Korcs, gyáva népet, melly mégis szilaj!
Éljen nevünknek méltó büszkesége
Nagy Montréal Valter! 's parancsolatja
Követve tisztelt törvényünk legyen.

MONTREAL.

Most hát vegyétek rendelésimet.
Ti visszamentek a' táborba és
Palaestrinának kezdett rombolását
Folytatni fogjátok, végezni nem! —
Időt ha nyertünk, minden nyerve van.
Én itt maradván, kémlelek 's tanulom
A' nép' zajongó érzeményeit,
Lázítom őket 's podesta ellen,
'S ha eljön a' rég kívánt pillanat
Egész hatalmamát feltűntetem.
Rienzi bukni fog 's rögtön bukása
Emelkedésem' biztos zsámolya.
Most vissza, társim! a' táborba és
Mélyen fedezze titkom' kebletek;
Még senki eddig meg nem bánta hogy
Hivén segíté Montrealt.

BRETON.

Siessünk.

(Breton és Arinbald el.)

MONTREAL.

Nagyság' 's dicsőség' ősi szelleme
Melly a' romok felett ülsz fénysugárban

Sajnálkozó mosolylyal nézve le
E' korcs lakókra, e' lelketlen és
Erénytelen nemzetre, melly körödben
Lakik, de téged' nem becsül 's követ,
Ím esküszöm neked, hogy e' kevély
Héthalmu város bennem nem sokára
Királyt szeret vagy retteg. A' szerencse
Nem nyújta nékem önként csókokat,
Családjavak nem szállottak reám,
Fényes szülőktül nem születtetém,
De van szívem, melly nem tud rettegést,
'S bajnokkarom, melly jól ért czélzani,
'S nem pírulok vitézi érdememmel
Kincset keresni, 's a' mit megtagadt
A' sors, erővel elcsikarni azt.

(Menni akkar. Ursula elébe lép.)

ÖTÖDIK JELENÉS.

URSULA. MONTREAL.

URSULA.

Valter! Valter! Valter!

MONTREAL.

Óh irgalmas ég!

Jól látok é, te vagy, te rémánya!

Kerestelek sok hosszú éven át,
 'S te most tűnöl fel káprádzó szemembe
 Mint vést jelentő véres csillag. Ah!
 Kegyetlen, álnok, jéghideg teremtes,
 Mennyit kerestelek már aggodalmas
 Szívvel, feleljen ten lelked' szava.

URSULA.

Lelkem? — 's te mersz e' tárgyról szólni
 Te, bectelen rabló? — mi szemtelenség!

MONTREAL.

Asszony, hogy ellened 's családod ellen
 Vétket követtem el, megvallom azt.
 De légy okos 's fontold meg a' körülményt,
 Vedd gondolóra mind ezt — ifju vér,
 Forró szerelmes indulat — szülők'
 Nem egyezése — féktelen szilaj tűz
 Mellyel huszéves ifju' vére forr.
 Igaz, leányod' elragadtam, és
 Keblemre vontam boldogítva őt,
 Mathild ölemben szép egét találta,
 És egy mosolygó kedves kis fiút
 Szült énnekem, nyájas szép kis fiút.

URSULA.

'S hol e' fiú, kevély hős Montreal?
 Hol e' mosolygó kedves kis fiú?

MONTREAL.

Te loptad őt el, szörnyű bosszuló,
Hová ragadtad gyermekem', felelj
Vén szörnyeteg!

URSULA.

Hát azt akartad é
Hogy őt öledben hagyjam, kárhozat?
Nem! a' szegény ártatlan gyermeket
Meg kelle tőled mentenem; dühös
Véres kezed között nem hagyhatám,
Ki becstelen rabló vagy, és az egyház'
Elátkozott és számüzött fia!
'S neked se' volt szabad nemzői kéjt
Érezni, nem, nyugalman' gyilkosa!
Igen — te jól találtad — én lopám el, —
'S te nem fogod meglátni őt soha.

MONTREAL.

Asszony, kímélj', óh kímélj' engemet!
Lemosom szilaj koromnak bűneit,
Térdelve mászom végig Róma' szent
Egyházait, 's e' könytül elszokott
Szemet könyyezni kényszerítem újra,
Oltárokat rakok költségemen,
Csak hogy kímélj, kíméld Mathildemet
Ten lányodat, 's add vissza gyermekünket,

URSULA.

Hiszed, botor legény, hogy bűnödöt
 Lemosni olly kis munka; azt hiszed,
 Te kit az egyház is kebléből kizárt,
 'S oltárokat raksz rablott kincseken?
 Nagyobbak a' te bűnid, Montreal,
 Mint hogy rövid éltednek hátra lévő
 Részén azok' bocsánatát kívíhasd.
 Te egy nemes nevet bemocskolál,
 Egy ősz apának szívét összezúztad,
 'S az, végvonaglatában, haldokolva
 Átkot kiáltott ellened, nagy átkot,
 Melly nem szűnik zaklatni tégedet,
 Átjárja fényes ércz pánczélodat
 'S magas fokán hatalmadnak lezúz. —

MONTREAL (borzadozva.)

E' tompa hang! e' görcsösen vonagló
 Kezek! — 's ha átka megszállná fejem!! —
 A' bajnok, a' ki vészes harczain
 Ezer halállal bátran szembe szállt,
 Leroskad illy' kísértetes jelek
 Illy rém előtt. — Oh, kímélj engemet! —

URSULA.

Kímélni téged? 's kímélted te hajdan
 Az ősz apának megrepedt szívét?
 Szoktál kímélni embert vad dühödben,

Nőt búja lángod' lobbanásain? —
A' földre, gyáva! tedd kevély nyakad'
Lábaim alá, hogy e' vén ingatag láb
A' porba zúzza átkozott fejed'!

MONTREAL

(dühre gyúlva kardhoz kap.)

Hah vén manó! elégem szitkaid'
Egy villanása kardomnak megöl,
'S átkot lehellő barlangját bezárja
Vén ajkaidnak.

URSULA.

Ölj meg, ölj, vad ember!
'S öld meg velem rég őrzött titkomat,
Dúld fel vasaddal fonnyadt keblemet,
Mint a' virágzót hízelgő szavakkal.
Itt — itt — találj jól — hallod, mint kopog
Szivemben a' vér? — mozdítsd törődet,
Gyorsan dühös gyermek. —

MONTREAL (visszatántorodva.)

Te gyöngé nő vagy,
'S Mathildem anyja vagy.

URSULA.

Mathilded' anyja
Átkoz 's gyűlöl; Mathilded' anyja' minden
Imája ménykövet kér vad fejedre
A' bünt boszúló égtől.

MONTREAL.

Átkozódjál

Mint ajkidon kifér, mint ó dühöd
Özönli a' tajtékot ajkaidra,
Csak azt, csak azt mondd meg, hová tevéd
A' gyermeket? csak őt add vissza nékem,
'S add vissza jó Mathildem' tűnt nyugalma.

(Térdre hull.)

URSULA.

'S én lábaimnál látom a' vitéz
A' hajthatatlan férfit?

MONTREAL.

Asszonyom,

Ott látod őt, a' büszke Montrealt,
Könyezve térdel egy agg nő előtt,
'S agg nő gyanánt rimánkodik 's eseng,
Míg ez hideg szívvel kaczagja ki
Szent érzeményét egy kérő atyának;
Üdvedre kérlek, asszonyom felelj!
Hol lelhetem föl eltűnt gyermekem?

URSULA.

'S valóban olly' mély 's forró érzeted?
Ohajtod a' helyet megtudni?

MONTREAL.

Egy szót,

Egy szót csupán! a' széles nagy világnak

Mellyik felében kell őt felkeresnem?
Éjszaki vagy déli égsark' jégmezőin?
Át bujdosom, mint kolduló barát
Egy szűk megyét, a' végetlen világot,
És éhezem 's nem jó ajkimra bor,
Elhányom e' bársony ruhát 's kemény
Zsákot veszek magamra. Óh, csak egy szót!
Hogy hű Mathildem' harvadt életét
Meg mentsem a' végromlástól; csak egy szót,
Hol van fiam hol?

URSULA.

Mélyen — sír alatt.

MONTREAL (visszadúl.)

URSULA.

(Hideg kaczagással eltávozik.)

MÁSODIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENÉS.

(Montreal Valter' szállása. Világított terem megrakott asztalokkal. Angelo Rienzit vezeti bé, ki fekete köpönyegbe van burkolva.)

RIENZI.

Nem láta senki bennünket?

ANGELO.

Podesta,
Nem, senki. Titkos ajtón hoztalak bé,
A' sok cseléd mind elfoglalva. Jer
És rejtekezzél e' szőnyeg mögé,
Itt hallhatod beszédeik' sorát
'S téged keresni nem fog senki itt.

RIENZI.

Mint egyezénk, vidd végbe rendelésem'

ANGELO.

Számolj reám, podesta. 'S mégis én
Féltem, ha észre vesznek, éltedet.

RIENZI.

Gondoskodám magamrol. Hármas ércz
Van keblemen.

(Köppönyegét felemelvén, pánczéjja tűnik elő.)

Angelo! (kezét nyújtja.)

ANGELO.

Rejtekezzél.

Valaki jön.

RIENZI (elrejtezik.)

ANGELO.

Minden jó rendbe' van.
Kézemben a' bizonyság! Montreal
Kézemben! — Nagy rév Angelónak, és
Sértett családomért méltó boszú! (El.)

M Á S O D I K J E L E N É S.

MONTREAL. MATHILDE.

(Később cselédek.)

MATHILDE.

Valter, te olly' komoly vagy szüntelen
 Alig talállok benned ollykor ollykor
 Nyájas szerelmes férjet. Ah! mikén
 Töröd fejed? veszélyes terveken? —
 Ugy-é, veszélyes terveken? — 's mi lesz
 Belőlem e' föld' éktelez színén
 Ha Valter is magamra hágy'. Te vagy
 Ki bennem a' lelket még ápolod
 Hogy él ne szálljon kis fiam' keresni,
 Szerelmed' édes karja tartja össze
 E' roskadó alaknak kártya házát.
 Kiméld magad', kiméld' magad'.

MONTREAL.

Szerelmem,
 Jó hitvesem, ne féltsd te férjedet!
 Nyer, a' ki mer — meg szoktam a' veszélyt
 'S ez megszoká, hogy pánczéлом színéről
 Mérgét veszítve pattogjon le.

MATHILDE.

Férjem!

Ah, mint gyűlöném lármás éltedet,
Ha lankadatlan 's folyvást lángoló
Szerelmem a' te általad lakott
Helyhez ne' kötné árva létemet?
Magányba' laknám, csak téged' szeretve
'S kedves fiam' bús emlékét siratva.
Ah Valter édes férjem, hol van ő?
Teremtsd elő e' gyermekeket nekem
'S ifjú leszek megint és felvirágzom,
'S derült, vidám, mosolygó, 's szép leszek,
Mint a' midőn első csókod' heve
Pirosra festé ifju arczomat.
'S nézz most reám — nézd, milly sovány
vagyok

Aggott, öreg, mint dércsipett virág.
'S te jó, te jó férj, mégis úgy szeretsz.
De hagyd tehát e' lármás életet,
Ha úgy szeretsz — jérünk el, 's a' világot
Tízszer kerüljük meg, míg kis fiunkra
Akadhatunk.

MONTREAL (félre.)

Szegény, szegény anya!

Nem mondhatom meg hogy már sírba szállt,

Mert éltedet lezúzná a' halálhír.

(fenhangon.)

Nyugton, szerelmem, nyugton, majd talán
Felvirrad egyszer kebled' új ege.

MATHILDE.

Felvirrad egyszer? — földi életen túl
Kis gyermekemnél! ah, fiam, fiam!

MONTREAL.

Nem, nem, Mathildem, élned kell neked!
Élned sokáig még, és oldalomnál
Ragyogni napként a' hódolt világra.
Úgy van! királyi czímer ékesíttse
E' homlokot, 's a' kínos veszteséget
Szivedből! a' nagyság törölje ki.

MATHILDE.

Ah Valter, e' föllengő álmokat
Nem ismerem. Kunyhóba vonz szívem —
Egy csöndes erdő' hűs magányain
Boldog lehetnék, csak kis gyermekem
Mosolygna oldalamnál. — 'S mit beszéllek?
Ah nem kicsiny már eddig gyermekem!
Husz éve és harmincz három hete
Hogy elragadták tőlem; vagy halál',
Vagy átkozott gonosz kezek. 'S azóta
Mivé levék!

MONTREAL.

Vigasztalódj', Mathilde

(a' cselédek az asztalok körül forgolódnak.)

MATHILDE (riadva.)

Mi készüllet?

MONTREAL.

Vendégeim jövendnek,**Eredj szobádba, kedvesem.**

MATHILDE.

Megyek,**'S míg ti vigadtok, én sirok, sohajtok.**

(kérve.)

Valter! ne ved ki elmédből soha,**Egy gyermeked volt, és az elveszett. (El.)****HARMADIK JELENÉS.**

MONTREAL egyedül', azután ANGELO.

MONTREAL (bús méljárással.)

A' kedves édes gyermek elveszett,**Mély sírla szállt, és elhaló Mathildem'****Hervadt virági új tavaszt nem érnek.****A' kedves édes gyermek!! — 'S hol találok****Vigasztalást e' kettős veszteségben?**

Királyi nagyság! fényes álmaid
 Talán betöltik férfi keblemet,
 'S babéridon ez, még nyugtot talál.
 Igen! te hozzád esküszöm, te nálad
 Keres betöltetést e' puszta szív
 És átrohanja hírem a' világot,
 És a' dicsőség' szárnyán felrepülök
 Honnét kicsinynek látszik földgolyónk,
 'S rólam beszéljen nyugot és kellett.

ANGELO (belép.)

MONTREAL.

Angelo, a' szép gyermek! — írnom
 'S kedvencze keblemmek! — jer, Angelo,
 Fecsegni nagy kedvem van, míg derék
 Vendégeim megérkeznek. Felelj,
 Nemes szülektől vettél éltedet?

ANGELO.

Nem tudom.

MONTREAL.

'S családod milly nevet visel?

ANGELO

(elfojtott dühvel.)

Nem tudom, mert én fattyú gyermek vagyok

MONTREAL.

Szegény fiú! 's mi szép arcot viselsz!
 Vonásaid vonzók és kedvesek,

És kék szemedből hűség int felém.
 Te nagyra várhatsz nálam, Angelo,
 Ha jól fogod viselni magadat.
 'S ha úgy szeret majd későbben eszem
 Mint már szívem: nem lesz okod panaszra
 Bár meddig élj. Légy hűm.

ANGELO.

Ki legnagyobb
 Jót tett velem, leghűbb szolgálatomra
 Számolhat. Engedj meg, rám munka vár. (El.)

MONTREAL.

Minő hasonlat! óh ha egy fiam
 Ha Valterem nem volna sír alatt! —
 Szívem szokatlanul ragad felé. —
 Hah! jőnek a' vendégek — eszközim!

HELYI NEGYEDIK JELENÉS.

CECCO, PANDULFO, BRUTTINI, VIVALDI, 's még,
 hat római polgár. MONTREAL VALTER. RIENZI rejtve.

MONTREAL.

Istenhozott nemes barátim! (Kölcsönös köszöntések.) Pandulfo! (kezet nyújt neki) nemde azon tudós, lelkes Pandulfo, ki Rienzinek feje 's agyveleje vala, míg Cecco annak jobb

karja; 's most is Róma' egyik legtehetősb polgárja, a' népnek legtisztább keblű barátja, bár Rienzi' tanácsából száműzve.

PANDULFO.

Te hízogó kifejezésekkel említet csekély érdemimet.

MONTREAL.

Cecco! (kezét nyújtja) nemde azon Ceccot látom, ki a' kevély nemeseket, megbuktatá 's Rienzit népszószóllói méltóságra emelé?

CECCO.

Azt nem, vitéz Valter, de igen azon Ceccot, ki e' célra részéről mindent megtett, a' mit emberi erő tehetett, 's ki izmos tagjaival 's rendkívüli erejével többet vihete véghez, mint sok egyebek; azon Ceccot, kit a' korcs népembere most megvet 's látni sem akar.

MONTREAL.

'S ez itt Bruttini? nagy ösök' nagylelkű sarjadéka? 's rokoni kapcsolatban Róma' legelső házaival.

BRUTTINI.

Igen, vitéz Valter, azon Bruttini vagyok; szegény kutya ugyan, kinek nincs

egyebem bőrömnél, de azért mégis nemes és főrangu isten's ember előtt; azon Bruttini, kit szive mélyén bánt, faggat és gyötör, hogy Rienzi, egy csapláros gyermeke, egy alacsony bormérő fia a' város végén, kinél rokonim' kocsisai, kengyelfutói és béresei ünnepeken tanyázni szoktak, ezen Rienzi uralkodják őseim' palotái felett, a' Colonnák, az Orsinik felett 's felettem, kit Bruttininak hívnak.

MONTREAL.

Igazad van, nemes úr; őseid vére buzog ereidben. 'S te is itt, ügyes Vivaldi, a' római kereskedők' czimere, te egy a' társaság' leghasznosb tagjai közül. Sajnálom, hogy a' jelen idők olly' mostohák nemes és tiszteletre méltó foglalatosságodnak; 's a' sok adó — nemde!

VIVALDI.

Megvallom igazad van. A' patriciusok sokkal jobb vásárlók valának, 's nekem mindig fájt, hogy e' dúsgazdag urak kiüzettek. Azóta életmódunk földhez sújtva, táraink kiürülve, erszényünk meglapulva. És ezen törvénytelen adók, miket a' pödesta napról napra szaporít! — Nem, ezt nem lehet to-

vább kiállani, éhen kell meghalnunk családostul, gyermekestől.

MONTREAL.

(A' többinek sorban kezet nyújt.)

'S ti mindnyájan, kik e' nemes társaságban hozzám jöttetek, fogadjátok szives üdvözlétemet. Mélyen érzem e' súlyt, melly nyom titeket. De félre most a' búval 's gondokkal! ragadjatok poharakat! — Nesze ezen izmos kehely, Cecco, elég izmos és súlyos egy hamis istent lezúzni oltáráról. — 'S te talán édesbet parancsolsz barátom Pandulfo? ez itt a' Vezúv' tövéről való, ez itt falerni, ezt itt Champagne érlelé — valódi borok, mondhatom.

PANDULFO.

Nem élek borral, vitéz.

MONTREAL.

Csuda mérséklet, tudós barátom. Rienzi, mint hallom, a' tölt poharakat jobban tudja összebékéltetni könyveivel.

BRUTTINI.

Úgy van. Rokonim' pinczéiből minden nemes bor az övébe szállt, 's most iszik a'

rablott nedvből, iszik, mint — egy csapláros' fia.

MONTREAL.

'S ez valóban nem legjobb tulajdon olly' férfin, ki e' zavaros időben Róma' kormányán ül. 'S még ehez, a' ti erszénytekből!

VIVALDI.

A' mi erszényünkben, melly különben is a' soványság. Ah! a' patriciusok! a' gazdag patriciusok!

BRUTTINI.

A' nemes patriciusok! a' régi római hősök' maradéki.

CECCO.

Hallgassatok el e' nadálynéppel, melly előtt semmi törvény, mint vad önkénye! semmi igazság, mint önhaszna. Halgassatok el a' patriciusokkal! Mit örülsz gazdagságodnak Vivaldi, ha nem vagy biztosítva, hogy azt nyugton 's háborítatlan bírhatod.

VIVALDI.

Kovács, te ehez nem értesz. Mit örülsz képzelt jogaidnak, ha koplalnod kell, szabadékidnak, alig tengetve nyomorúlt életet?

MONTREAL.

Ne czivódjátok nemes polgárok, 's engedjetelek birónak lennem e' szóvitában. Én úgy hiszem, van egy közép út 's ezen kell járatok. Kibékélni a' gazdag nemesekkel 's előlni a' polgári háború szörnyét, 's ezáltal megnyitni újra a' kereskedés és honi ipar' dugúlt forrásait: de föltételesen — hiven őrizni jogaitokat, óvást tenni az erőszak' 's önkény' dulongási ellen, de tiszteletben tartani némelly, századok által szentesített kiváltságokat 's azokat, kiknek kezében pénz, erő, hatalom van; és így a' patriciusok' visszahívásával szabad szellemű intézvényeket kötni össze: véleményem szerint ez lenne korunkban egy okos római polgár ügyekezete.

VIVALDI.

'S ez valóban nem lehetetlen. A' Colonnának egyedül több pénzt hoznak forgásba, mint egész római köznép. Én szívemből ohajtom hogy egy a' népből 's patriciusokból vegyest választott tanács kormányozza Rómát.

BRUTTINI.

Én nem tudok egyebet, nem is akarok tudni egyebet, mint hogy felette illetlennek

találom egy csapláros fiának uralkodását Róma felett.

MONTREAL.

Helyesen, helyesen. De illy nemű ujítások nagy erőt kívánnak; a' podesta hatalmas és szerettetik.

CECCO (kaczagva.)

Ki az ki őt szereti? — a' nép? — nem! én, a' nép' embere, ki kormos mellemben a' nép' érzelmeit tisztán hordozom, én mondom és állítom, hogy a' nép őt nem szereti többé. Mi tevők őt azzá, a' mi; nekünk köszönheti első emelkedését hatalmát, fényét 's pompáját! — 's ő megveti a' népet, mellynek mindent köszönhet — le ezen korcs podestával! a' nép őt nem szereti többé.

PANDULFO.

Egy hatalmas külföldi megmenthetne minket a' gyülölt járomtól.

MONTREAL.

Mit hallok Pandulfo? egy külföldi ott, hol Pandulfo van? — nép' embere, gazdag polgár, jó születésű, erényes és tudós egy személyben? — ki viselhetné méltóbban a' podesta' hivatalát?

PANDULFO.

(tettetett szerénységgel.)

Vitéz! megpirítasz.

MONTREAL.

'S ha illy nemes polgár ülne a' polczon: választmány nevezetnék ki a' kereskedés' előmozdítására, 's ennek elnöke az ügyes derék Vivaldi! — állandó haderő szerkeztetnék a' népből, 's ennek vezére a' lelkes, vitéz Bruttini! — 's a' tanácsban, vegyesen a' gazdag, nagy születésű patriciúsokkal a' bátor Cecco 's hasonlók! — Barátim, ez, úgy hiszem, nem lenne rossz! (poharat emel.) malváiait, ha úgy tetszik!

VIVALDI (iszik.)

Fölséges tervek vitéz Valter; de Rienzi sohasem fog ezekre jó szerével reá állani.

BRUTTINI

(poharát mohón kíván földhez sújtja.)

'S mi szükség e' Rienzire? vigye az ördög Rienzit!

MONTREAL (ravaszul.)

Lassan, lassan barátim. Én nem esem kétségbe. A' podesta ellen nem lehet még most nyilván kikelnetek; ha tenjavatokat

akarjátok. Hallgassatok meg engemet. Bocssássátok be a' patriciusokat 's így alázzátok meg Rienzit. A' két párt' tusájában könnyen felemelhetitek szabad alkotmánytok' zászlóját: vannak hű barátitok, fegyveres erővel bíró hatalmas barátitok, készek minden pillanatban csatára kelni jogaitok mellett. Ha például én —

MIND.

Te é nemes Montreal?

(harangszó hallatszik.)

VIVALDI (ijedve.)

Mi ez?

PANDULFO.

A' Capitol halál harangja; illy szokatlan órában!

BRUTTINI.

Gyáva ijedség! rablót vesztenek 's ez az egész. — Mit akarál mondani, vitéz Valter?

MONTREAL.

Ha felszöllítatnám jogaitok' védelmére, mondom, én ótalnazznám városokat külső 's belső veszély ellen, saját költségemen, saját katonáimmal, 's egy fillért sem kellene szolgálatomért fizetnetek.

MIND.

Éljen a' nemes Valter! (isznak.)

MONTREAL.

Tudjátok, én ki vagyok zárva az egyház' kebeléből; de erős szándékom helyre hozni előbbi tévedésimet 's kibékélni istennel 's emberrekkal. 'S mi volna nemesb munka előttem, mint a' szent városnak vissza adni békéjét, virágzását! (a' harang ismét megkondúl.)

VIVALDI.

Ismét a' harang —

BRUTTINI.

A' rabló vérpadra hág, semmi semmi.
Tovább Valter —

MONTREAL.

Nekem vannak biztos adataim, hogy a' pápa nem lenne ellene céljainknak. Rienzi gyűlött már az avignoni udvarnál is.

PANDULFO (ijedve.)

Lármát hallok kívülről.

BRUTTINI.

Nép zúdul a' rabló' kivégeztetését látni. Tovább, lovag úr!

MONTREAL (vizsgálja őket)

'S mit szólltok' ahoz, a' mit elibétek
terjeszték? mit szólltok a' nemesek' vissza-
hívásához?

BRUTTINI (vadul kiáltva.)

Éljenek! (iszik.)

MONTREAL.

Mit a' vegyes tanácshoz?

CECCO.

Éljen!

MONTREAL.

Mit a' kereskedési választottsághoz?

VIVALDI.

Éljen!

PANDULFO.

'S ha szép szóval semmire sem mehet-
nénk?

MONTREAL.

Ismeritek katonáimat, a' normannokat.

MIND.

Éljen Valter!

PANDULFO (aggva.)

A' harang elnémult.

BRUTTINI.

A' rabló felakasztatott.

MONTREAL VALTER.

Isten legyen irgalmas lelkének.

VIVALDI (ijedten.)

Az ajtó előtt robaj —

MONTREAL.

Talán új vendégek. Későn érkeznek, de azért szívesen látom őket. Tessék! tessék!

ÖTÖDIK JELENÉS.

Egyazon pillanatban megnyílik az ajtó, 's rajta ünnepélyes lassu léptekkel Rienzi őrserege lép be; Rienzi kilép a' szőnyeg alul. Montreal 's vendégi elsáppadnak 's némán megmeredve állanak. Néhány percznyi csend.)

RIENZI.

Új vendég érkezett közitekbe, szeretett jó barátim. Kiket látok itt? tégedet nemes házi gazda, szótartó lovag, becsületes Valter? tégedet tudós Pandulfo, Rienzinek feje 's agyveleje? téged' derék Cecco, Rienzi jobb karja! 's téged' nagy ősök nagy lelkű sarjadéka, Bruttini? és az ügyes Vivaldit, és titeket, egyenként jó ismerősimet? 's milly

lelkesen poharazva! minő szent gondok, ha-
za' 's honi jóllét' gondjai közt! (fölémelt dörgő
hangon.) Azt hittétek, ügyetlen árulók, hogy
a' podestát megcsalhatjátok? nem! nem! ti
roszúl számoltatok! ti eltagadtátok tőlem a'
józanságot, im most látjátok hogy ébren va-
gyok; jaj volna nekem, ha illy' hűtlen gaz-
nép közt ébren nem volnék; de jaj nektek,
hogy ébren vagyok! (a' katonákhoz.) El velök!

MONTREAL.

'S hová podesta?

RIENZI.

Börtönbe 's ítélet után halálra.

MONTREAL.

Podesta! te fegyveres kézzel jöttél zavarni
vacsorám örömeit; vendégim' jó kedvét; te
isten tudja mivel nem vádolsz minket. Nem
szabad e' többé Rómában kijelenteni a' pol-
gárnak vélekedését, roszalni roszaknak ítélt
tetteidet? árulás e' ez, podesta? börtönt 's ha-
lált erdemel e' ez?

RIENZI.

Enfülem nem csalt engemet. Ti árulók
vagytok.

MONTREAL.

Te csak egy ember vagy; szavad egy ember szava ha podesta' szava is. Felettünk a' törvény ítél, nem te, egyes ember. Hol a' bizonságok? hol az oklevelek, mellyekkel utunkat a' vérpadig beteríted?

HATODIK JELENÉS.

ANGELO (előlép, egy csomó irással kezében, mellyet magasan emel.) ELŐBBIEK.

ANGELO.

Itt vannak?

MONTREAL.

Te e' Angelo? e' szelíd szemek? e' mosolygó arczvonások? Mathild' képmása? te viszesz vérpadra engemet? kit vakon szerettem, vakon szolgálatomba fogadtam 's kire vigyázatlanúl, vonzalmamtul elbódítva titkaimat bíztam. (A' katonához.) Vezessetek, semmi sem ment meg a' haláltól.

(elvezettetik társaival.)

RIENZI.

(Angelónak kezét nyújtva.)

Fiam! barátom! hűséged' jutalmát
Kérjed szíyemtől.

ANGEL O.

Montreal' fejét.

Ha czéljaiddal összefér, podesta
Isméred a' kint, mellyet árva keblem
Hordoz 's nevel naponkint! nincs atyám!
Nincsen családom, nincs nevem! — 's gya-
nítom

Hogy Montreal tevé e' kárt nekem:
Dajkám' szavából ezt kell hinnem, a' ki
Folyvást papolja, hogy kerüljem őt
Mert ő okozta szenvedéseim'
Ő volt családom' átka 's ördöge,
Fejét nekem, podesta!

HETEDIK JELENÉS.

MATHILDE 's utána szobaleányi. ELŐBBIEK.

MATHILDE

(szétdúlt fűrtökkel berohan.)

Kegyelem!

Kegyelem podesta! — zörgő fegyverek közt
Vitték el őt karomból; kegyelem!

ANGEL O.

Halál fejére! én fejét kívánom.

RIENZI.

Nem a' tiéd az, gyermek, 's nem miénk.
Szentebb hatalmak sújtják Montreált,
Törvény kívánja, hogy fejét veszítse
'S ő — meghal.

MATHILDE (ájulva lerogyik.)

HARMADIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENÉS.

(A' „Capitol. Rienzi” laká.)

NINA di RASSELLI (egyedül.)

Az éj mulik már 's férjem még sem jó.
Óh! mennyi álmafosztott éjszakán
Kell a' királyi fényt vásárlani,
'S mi boldog a' sziv mégis, mellynek édesen
Ezt súgja a' nyugalmas öntudat:
„Bár nem nyugodtál és párnád tövises,
De a' hazának gondja tartá ébren!”
Rienzi még most is tanácsban ül
'S itél az ország' ellenségei
A' dúshatalmas Montreal fölött.
E' Montreal? — törvény szerint halálra
Méltó ugyan, mint férjem értesíte,
'S még sem kívánom érdemlett halálát

Nem! ő igen nagy számu jó barátot
 'S frigyest bír: és kiömlő vériből
 Ezernemű veszélyek 's hidra fők
 Származnak édes férjemnek fejére.

MÁSODIK JELENÉS.

MATHILDE. NINA.

MATHILDE (kivülről.)

Bocsássatok! ki tartja vissza
 A' férje fosztott, a' bőszült hitest
 Hogy férjének kegyelmet esdekелjen? (belép.)
 Mind vissza tőlem gyáva vérporoszlók!
 Tisztelet a' nagy fájdalomnak!

(Nina elébe rohan.)

NINA.

Asszony!

Ki vagy, te fájdalom' leánya? szólj,
 Miért kiáltasz 's jajgatsz végtelen
 A' csarnokon át? mit téped ruhámat?
 Felelj, ki vagy?

MATHILDE.

Kegyelmet, asszonyom!
 Nagyságos asszony, adj kegyelmet!

NINA.

Én? —

Tőlem kívánsz kegyelmet? kelj föl, és hidd,
Egész örömmel, hogyha telhetik.

MATHILDE.

Te a' podesta' kedves nője vagy,
Te bájoló vagy mint egy égi angyal,
És a' podesta lelkesen szeret,
Lehetlen is, hogy téged' ne szeressen —
Szép ajkaid' kérése olly hatalmas
Mellynek nem állhat ellent férfi szív;
'S te lágy szelíd nő is vagy; érted és
Mégfoghatod, mi: férjet veszteni!
Kegyelem, kegyelem férjemnek!

NINA.

'S ki vagy te?

MATHILDE.

Én a' halálfi Montreál' neje,
Azon vitéz Valternek hű neje
Vagyok, kit férjed börtönébe zárt,
Keblemtől elszakasztott 's még ez éjjel
Halálra ítél!

NINA.

Férjed vétke nagy.

Ó férjem, és a' hon' jólléte ellen
Vétkes, garázda cselszövényt koholt.

MATHILDE.

Mi gondom a' státusra énnekem?

'S annak fejére, asszonyom? — mit az? —

Én férjemet kívánom, nő vagyok,

És semmi más; — hő keble csak hazám,

Pillantatán ül törvényem! — 's miattam

Eladhatá a' státust, a' világot,

Azért nekem jó, kedves és szerelmes

Férjem maradt! — Kegyelmet, óh kegyel-
met! —

Ha volt egy édes, mézes, boldog órád

Férjed' szerelmes karjain; 's reménylesz

Öreg korodra egy szelíd kezét

Melly gyámolítottson végső napjaiddban,

Egy keblet, a' melly éretted sohajtson

Halálos ágyad' végső harcza közt,

'S részvétsugárral tündöklő szemet

Mellyben feléd érzés' könnyűje égjen:

Ah, kérj kegyelmet férjem — Montréalnak!

Add meg nekem jó férjem' életét,

S rabod leszek halálomig! — tiéd

Poréletemnek minden perczenetje,

Tiéd szívemnek minden vére 's ajkam'

Imádkozása! — vedd el életemet;

Égesd le a' húst roskadt csontjaimról

Tépesd ki szálinként fóm' fűrtjeit,

Csak őt add vissza életének
'S a' napvilágnak, a' melly elsőtétül
Hős Montreálnak' sírdombján.

N I N A.

Szegény nő!

Jer, jer szivemre 's önts ki bánatod' —
Sírj és zokogj, de férjemet ne átkozd!
Ő nem magáé, ő a' szent honé,
Azon honé, mit Montreal elárult
Boldogtalan dics vágybol. — Lásd, barátném,
A' férfiak' világa véres és zord,
Kebleikben óriási érdekek
Véres csatára kelve küzdenek,
És míg világokat rombolni szállnak
'S figyelmöket hazák' javára szegzik,
Fagyos kezekkel dúlni kényszerítvék
A' gyöngé érzés' könytáplált virágit
'S egyes családok' boldog égderűjét.
Ne így mi nők! mi gyöngédebb edényi
Az alkotónak! — illő, hogy mi annál
Kiméletesbek 's lágyabbak legyünk,
'S a' férfiak' világa' szörnyeit
Áldó kezekkel simogassuk, és
Tanítsuk édesen mosolygani.
Jer föl szivemre, jer boldogtalan!
Mondom, hogy érted mindent megteszek
Mit csak könyörgő ajkaim tehetnek.

MATHILDE.

Jóságod engem' végetlen 's örök
Hálára gerjeszt. Óh nagyságos asszonyom,
Mi lesz belőlem e' rideg világon
Ha Valteremtől is megfosztanak.
Létem szerelemből van csupán szövete
Egész valóm és lelkem szerelem,
Mindent csak ennek áldoztam; de mindent! —
Elszöktem a' jó szülők' hű karából,
Elmentem a' nagy, téres, zord világba
Valterrel, és nem hoztam el hazulról
Mást, mint az ősz atyának súlyos átkát
'S az átok el nem hangzott a' szelekbe!
Kettőt bírek, min keblem féltve csüggött
Férjem' 's fiacskám. Rég, hogy elragadták
Kis gyermekem'. 'S most férjem'?! jaj nekem.

NINA.

Remélljed, a' mi jobb.

(dobszó.)

MATHILDE.

Hah; dob pereg —

Mi ez?

NINA.

Kimondaték a' végítélet.
Férjem közelget.

MATHILDE (kiáltva)

Férjem halni fog!

(az ablakhoz rohan.)

A' hajnal' első tűzsugárai
Villámlanak szemembe! ah, te szép
Hajnalderű, borúlj örökre el,
Napom lehúnyt 's föl többé nem ragyog.

NINA.

(ügyekszik elvonni az ablaktól.)

Jer, jer, 's nyugodtan várd el sorsodat.

MATHILDE.

Egek! mi az? mit látok a' korány'
Sugárinál? térközépen ott?
Négy szegletű fa alkotvány; sötét
Posztó borítja, és körűle egy
Veres bakó és annyi barna szolga! —
Vér! vér! 's örök kietlen éjszaka!
Mi e' faalkotvány? jaj énnekem
Mit sejtek! ah! hogy híják, asszonyom
Ez alkotványt?

NINA.

Ah Isten!

EGY HANG. (alórol.)

Vérpad!

MATHILDE (kíntól elfogulva.)

Óh! —

Vérpad! 's reá ki hágand? — Valterem!

Az én szerelmes, édes Valterem! —

(örjögés' dühével.)

Megyek rohanva; 's szétdulom, töröm
E' rút, gyűlölt alkotványt; és ha nincs
Ember kebelben a' könnyörnek egy
Szikrája, — lesz reménylem, házaikban
Egy szikra tűz, hogy e' hitvány, gyűlölt
Faalkatot porrá égessem.

(elgyengülve összeroskad.) és

Hűlt hamvi közt majd én is összerogyjak

NINA (leszönget.)

CSELED (belép.)

NINA.

Orvost ez asszonynak! vigyétek őt

Jó ápolás alá, és tisztelő

Kiméletet mutassatok, mivel

Testvérem ő! —

MATHILDE (elvezettetik.)

NINA.

Férjem közelget ím.

Hogy Montrealnak élte megmaradjon.

Keblem sugallj 's nyelvem, most el ne hagyj

HARMADIK JELENÉS.

RIENZI. NINA.

RIENZI.

'S te most is ébren vagy? te hű neje
Rienzinek, 's ezáltal gyilkosa
Ten bájaiddnak? mondd, miért ez aggság?
Ah! ennyi gondot 's álmatlan virasztott
Éjet magas szépséged sem viselhét
Ön kára nélkül. Légy te boldogabb
Óráim' édes társa 's angyala
De a' sötét kormánygond' részesévé
Ne tedd magad! — légy a' férj és az ember
Rienzié, ne a' podestae.
Hidd, e' komoly, nagy, szívölő ügyek
Miknek vezérletével terhele
A' tisztelő sors, nem valók szeléd
Asszony kebelnek.

NINA.

Meg nem nyughatám
Míg láttalak, férj, 's míg ten ajkaidrol
Hallom, mit a' nagy Róma sáppadozva
Suttog, hogy a' kevély norman vezér
Vérpadra hág.

RIENZI.

Nem első bérzsivány

Kit így törül ki a' törvény' keze.

Jer, jer, Ninám, kell, hogy nyugodni menjek

'S legédesebb a' nyugvás oldaladnál.

NINA.

Nem addíg, óh férj, míg rám nem figyelsz,

És unszolásom' meg nem hallgatod

Első eset, hogy kormánydolgaiddba

Avatkozom. Nem illik ez, tudom,

A' nőkebel' szerény természetéhez,

'S csak azt tevé munkámmá helyzetem :

Örülni véled, a' midőn örülsz,

Gyászolni, hogyha gyászolsz. Ám de most

Hallgatni nem lehet. Sejtéseim

Nem engedik, hogy ajkamat bezárjam,

Nem engedik, hogy lelkem megnyugodjék.

RIENZI (elakarja vonni.)

Jer hitvesem, szép Ninám, jer velem!

NINA.

Te végitélet' rémhangját dörögted

Valter' fejére, 's ő méltó reá

Törvény szerint, mert Róma' árulója

'S ten árulód. De gondold meg. Rienzim,

Ez ember olly sok szép erénnyel is bír,

Mik néki számos tisztelőt szereztek;
Sok jó barátja, és adósa sok
Kiket halála ellened dühít
És gyűlöletre 's vérboszúra gyújt.
Neked pedig sok bámulód, de sok
Irgyéd is van, 's mint emelkedésed
Olly nagy szerű és olly rendkívüli:
Úgy ellenidnek száma végtelen.

RIENZI.

Olly dolgokat szólsz, drága hitvesem,
Miket hideg nyugodtan fontolék meg
Már jó előre. Néki halni kell!

NINA.

Ő pénzt adott neked kölcsönbe, és
A' rossz világ majd nemtelen gyanúval
Mocskolja tiszta híred'.

RIENZI.

Tűröm azt

Hazám javáért. Arnyékszenny híremre
És Róma szent java! — mi könnyű itt
Választanom. Mert Valter nem csupán
Rienzi élte ellen esküdött,
Ő e' fölött a' hont, 's a' nép szahadság'
Kincsét akarta átkozott kezekkel
Elnyomni 's elrabolni! — Bűnei'

Elsője megbocsátható 's örülnék
 Azt megbocsájtani! — másik rút bűnéért
 Kegyelmet adni nem szabad nekem.
 Isten bizá rám Róma' szent javát
 'S felelős azért istennek vagyok,
 'S e' drága népnek itt, mellynek szavát
 Isten szavának nézem. Míg ez undok
 Rabló sereg' hatalmas és vitéz
 Vezére él: a' népnek szüntelen
 Oka van remegni. Ő művelt, 's okos,
 Kezébe' fegyver 's átkos érczerő,
 Keblébe' dicsvág 's féktelen hiúság. —
 Halál ezért fejére; a' kelő nap
 Holtan találja a' norman vezért,
 Bár jól tudom, halála vést terem
 Saját fejemre!

NINA.

Férjem, és te mégis?
 Rienzi! nézz javadra, és javamra,
 És életemre, melly elválhatatlan
 Egy a' tiéddel.

RIENZI.

Megbocsájtom e'
 Gyöngéd tünődést, e' hű aggodalmat;
 Sőt ez, nemes lelkednek boldogító
 Sugára ismét, és magas becsed'

Neveli szememben. Ámde most belőlem
A' férfi szóll, 's a' honfi 's a' podesta!
'S ennek körét mindenkor elkülönzém
A' nyájas, a' szerelmes férj' körétől,
Ha Montrealnak éltét visszanyújtom
Jövő napon már norman vas dühöng
E' szent falak közt, hol ma még Rienzi
Tisztán honáért langoló kebellet
Vezérli Rómát. — Vétkes társinak
Pandulfo, Cecco, és a' többieknek
Kegyelmet adtam, mert tőlők csak én,
Személyesen csak én retteghetek,
És Róma nem! — Mit szólhatsz ellenem
Nemes leánya Rómának? — Ninám!
Egy szót se többé erről! a' kelő nap
Hazám' nyugalma't biztosítani fogja,
'S e' nap vezesse kedves hűgomat
Hű Angelóm' szerelmes keblire,
Kinek köszönhetem, hogy Montreal
Garázda terve fölfedeztetett,
Ki nem csak éltem' tartá meg, hanem
Hazámnak életét is.

N I N A (fájdalmasan.)

Hallgatok

Mert Róma' lánya 's hitvesed vagyok,
De rettegek, mert nő vagyok. Fejem

Tisztelve hallja győző okaid'
 De visszaretten tőlök lány szívem.
 Óh férj! gyakorta leng reám ohajtás
 Melly e' ragyogva pompás csarnokokbul
 Mélyen fedett völgy' kunyhójába vonz;
 'S e' bársonyöltönyt messze szórva tőlem
 Vászonruhával fedni tagjaim'.

RIENZI.

Légy óh nyugott, 's engedj vidám derült
 Látványt mutatnom kéjre gyúlt szemednek.
 Hívd el hugom' mig én a' vőlegényt
 Hozom' körünkbe. E' hajnal legyen
 Éltük' legédesb, legdicsőbb derűje,

NINA.

(a' mellék szobából Irénét vezeti elő.)

RIENZI

(másik oldalról Angelot vonja bé.)

NEGYESEDIK JELENÉS.

RIENZI. NINA. ANGELO. IRENE.

RIENZI.

Hív Angelóm! meg mentéd éltetmet
 A' zord veszélytől, vedd ezért atyád'

Csókját! (megcsókolja.) — te megmentéd a' zord
veszélytől
Rómát, 's ezért vedd húgomat. Tiéd ő!

(karjai közé vezeti.)

Ninám! nyugodni! — (el Ninával.)

ANGELO.

(Örömmel korlátlan kitörésével.)

Irene! álom é? nem! óh nem álom!
Édes valóság, ég és üdvözület!
Te itt vagy, itt vagy karjaim között,
És fendobogva zúgó keblemen,
'S nem földi tűzzel lángoló szemeimben
Kimondhatatlan kéjem' olvasod.
Enyim! örökre!

IRENE.

Bátyám! — Angelóm!

Mi jó, mi nyájás ő! — te kedves ifja
Égő szívemnek, hősöm; Angelom?
Mi boldogédes hajnal nyílt előttünk
Bús álmaink után! — Nem mondtam é
Te gyász fiú, hogy bátyám a' podesta
Ápolja, boldogítja érzetünket?
De ne légy ezentúl bús fiú soha!
Mosolygj reám örökké; szép szemed'
Vidám egében hagyd olvasnom azt:
Hogy értem élsz, 's szeretsz!

ANGELÓ.

Óh boldog óra!

Ez óra dönti sírba a' gyülölt
 Norman vezért, ki nemzetségemet
 Feldúlta és szétrombolá! — 's ez áldott
 Ez édes óra egyesít veled
 Rómának első fényű csillagával
 Engem' családtalan szegény fiút!
 Hallod leánykám, hallod e' harangot?
 Ércznyelve Montrealra zeng halált!
 Ő volt az üldözés' vad szelleme
 Éltem felett! Ő sírba száll le most
 Föl nem kelendő a' szép napvilágra,
 S lebukta nagy szerencsém' dús egét
 Felnyitja és egem' bájszillagát
 Felhozza, melly e' boldog életet
 Örök derűvel 's kéjjel hinti át.
 Midőn az óra négyet zeng: feje
 Legördül a' vérpadrol a' porokba.

IRENE.

Ti vad, kegyetlen férfiak, 's nekünk
 Mégis szerették 's kedvesek! — jer innét!
 Jer Angelóm! távozzunk messzire!
 Olly' helyre, hol nem hallom e' harang'
 Komor zenéjét! — Emberrézelem
 Örülni ellenségeink' halálán,

De a' roszabb természet érzeményle!
 Én élni és örülni és ujongni
 Ohajtanám ez édes pillanatban
 Egész világot! — jer sietve innét!

ANGELÓ.

A' mint kívánod. Én semmit sem érzek
 Mint birhatásod' végtelen gyönyörjét,
 Lelkemben egy kép él, egy gondolat
 Lakik fejembem; hogy te nőm 's enyim vagy!

IRENE.

Jer és fecsegjünk boldog életünkről,
 Édes jövőnkről szépet és sokat!
 Mert boldog édes az, mint senkié sem.
 Mióta ember e' földön szeret,
 'S szeretve élde 's kölcsön boldogit.

(indúlnak.)

ÖTÖDIK JELENÉS.

URSULA. ELŐBBIEK.

URSULA (elejőkbe lép.)

Angelo!

IRENE (ijedve.)

Jaj nekem! — mi rémes, undok,

Sötét alak!

(Angelóba ragaszkodik.)

ANGELO.

Miért jövel? mi bolygat e' szokatlan
Órában, vén nő, hogy már is kibújtál
Pelyhid közül? hadd jobb időre únt
Intéseid' 's most menj. Menj, 's kiégett
Szemed' ne függeszd olly merőn reám.

URSULA.

Egy szót veled, ha szinte isteneddel
Tarsalkodol! (Irénhez kemény hangon) Leány, hord
el magad',

A' szó, mit Angelóval kell beszélnem,
Az egy kicsiny szó nem neked való.
El innet, el! 's imádd a' szenteket.

ANGELO. (Irénhez.)

Vonúlj tehát szobádba, kedvesem!
Egy perczre csak, míg e' vén lantot itt
Lerázhatom nyakamrol. Milly csere! —
Eredj, azonnal ott leszek.

IRENE.

Jaj énnekem!
Én reszketek. Ne, óh ne hagyj soká
Magányosan, szerelmes vőlegényem! (El.)

HATODIK JELENÉS.

ANGELO. URSULA.

ANGELO.

Mondd el hamar, mi hordoz itt. Szivem
'S kedvem nem enged élttem' legszerencsésb
Óráiból egy perczet is neked
Áldozni fel 's üres beszédeidnek!
'S félek, hogy egy vény asszony' ajkain,
Az egy kicsiny szó végtelen mesévé
Fajúl.

URSULA.

Tekints alá. A' téren ott
Egy alkat áll. Mi annak a' neve?

ANGELO.

Vérpad. 'S miért e' kérdés?

URSULA.

Nézd; reá
Egy férfi lép. Mi annak a' neve?

ANGELO.

Az Montreal, a' norman fővezér,
Gyűlöltted, ellenséged. Ám örülhetsz
Anyó, a' törvény érted is boszút áll.
Végezd hamar.

URSULA.

Hogy ő verpadra lép
Az a' te munkád.

ANGELO.

Nem nagy érdmem,
Csak azt tevém; mit tennem kellett.
Azért ne dicsérj; vagy, ha czéled ez,
Máskorra hadd!

URSULA (kiáltva.)

Óh gyermek! mit mivelteél!
Rohanj ez embert élve tartani!
Kérj a' vihartól villám szárnyakat,
Kérj istenedtől ékes szót-'s rohanj
Megmentni őt!

ANGELO.

Te őrjöngesz, banya!

URSULA.

Halld-meg tehát kevés szavakkal, a' mit
Nem kelle hallanod soha, soha! —
Volt Montrealnak egy figyermek
És e' figyermek unokám nekem;
Mert a' daczos zshivány egy lányomat
Lopá-el e' nyájas karok közül.
'S én nagy boszút eském az árulóra,

És a' lopást lopással büntetém,
 Mert kisededét, szerelmi zálogát
 Elloptam a' gyűlöltnek kebliről,
 'S az üdvözítő hitben fölneveltem
 Melly őt kizárta a' hivek' köréből.
 Tekintsd ez írományokat (átnyújtja azokat)
 's rohanj!

ANGELO.

(ki minden szó után élénkebb jeleit adja az elszörnyedésnek)
 Vén dajka, szörnyüket mesélsz! meleg
 Szívvéreimet jégárrá fagylalád! (az írásokba tekint)

URSULA.

És e' fiú te vagy! — 's e' Montreal —

ANGELO. (ordítva)

Atyám! — 's ki őt meggyilkolám, fia! —
 Átok reád, lángzó kegyetlen átok
 Vén szörnyeteg! (elrohan)

HETEDIK JELENÉS.

URSULA (egyedül.)

Az óra négyet üt. Ursula letérdel.
 Kegyelmet, ég! igazságos! hatalmas!
 Kegyelmet a' vén bűnösnek! — boszúm
 Masként ütött-ki 's más fordulatot vett

Mint azt ohajtán, mint azt várhatám!
Oh gyáva emberelme! melly az égi
Birót vezetni és az úr' boszúját
Vágyad 's dühöd szerint irányzani
Akartad és merészelted! — Hová
Vezérle a' düh! — Későn jöttem-el
Gátolni elvetett átokmagom'
Mérges növényynyé felvirágzatát,
Gátolni a' már ellövött nyílat
Hogy mély sebet ne vágjon a' nyögő
Természeten, mit látva jajt kiált
'S elsáppad a' megborzadó világ! —
'S most elmegyek cellám' magányiba
És bőjtöléssel és imádkozással
Töltöm világi éltem' hátralévő
Gyásznapjait! ne lásson engemet
A' napvilág, rút baglyát a' sötétnek,
Ki vad boszúmnak örült lobbanásán
Illy szörnyű tettnek lettem mestere.

(eltántorog)

NYOLCZADIK JELENÉS.

(Szabad tér a' Capitól előtt. Vérpad fekete posztóval bevonva 's poroszlókkal környezve. Rajta egy holttest szinte fekete lepellel borítva; fölötte a' hóhér villogó bárdal. Körökörül ügyelgő nép, kik közt Ceccot láthatni. Az égen hajnalpír, a' kelő nap' előpostája.)

HÓHÉR.

Illy gyalázatos halállal muljék ki minden, ki Róma' szabadsága ellen vétkezés ár-
mányt kohol. Montreal, az áruló, hóhér pal-
losa alatt esett-el; imádkozzatok lelkiért 's
oszoljatok házaikba római polgárok!

(leszáll 's eltávozik; a' poroszlók szomorú zene mellett kö-
vetik. A' holttest elvitetik)

CECCO. (előlép)

Valter nem él, de él Cecco, 's a' nép! —

Szegény botor podesta! meghagyád

Ez életet, mert nem hívéd talán

Méltónak őt, a' hitvány pórgyomot

Kitépni. E' kegyelmet felkaczagva

Fogadja hálás Cecco; 's életét

Megtartja bár, de csak, hogy a' tiédet

Üldözze és elölje! (a' nép lassanként eloszlott)

Itt leszek

És alkalomra várok, hogy boszúmat

Állhassam úgy, mint keblem szomjúhozza,

Ez elnyomón, e' korcs dölyfös Rienzin,
 Ki megvet engem' 's a' nép' szent hatalmát,
 Melly őt magos tetőre feltolá,
 'S mellyből eredt — a' csapláros fiú?
 (a' vérpad mögé vonúl)

KILENCZEDIK JELENÉS.

ANGELO. CECCO.

ANGELO. (berohan)

Atyám! atyám! (leroskad a' vérpad' lépcsőin)

CECCO.

Mit hallok? Angelo atyát keres?
 Atyát keres 's itt? — itt e' vérpadon?
 Hogy értsem ezt? — hah! hogyha nem csaló-
 dom,
 Ó benne boszúm' társát föllelem.

ANGELO. (felkapaszkodva)

Népetlen a' tér, nincs már semmi nesz
 'S ő halva van! 's nem ébred fel soha! —
 Mert mély 's nehéz a' síri álom! ah!
 Ó halva van 's előbb, mint karjait
 Körülem ölteté, mint ajka' csókját
 Érezhetém; — 's ki szerzé rút halálát? —
 Én, én, elátkozott fiú! — 's ez átok

Nem rugja szét létemnek sarkait?
Én élek, élek kínul enmagamnak,
'S keblemben hordom a' nagy szemrehányást
Mellyet nem irthat onnét semmi szer! —
Jaj e' gonosz fej' ifjú fürtire! —
És mégis, én; én nem vagyok bűnös —
Én gyáva eszköz a' vak sors kezében?
Akartam é én nemzöm' ölni-el,
Midőn előltem ellenségemet?
'S ki hát bűnös? kit terhel tettem átka?
A' vén banyát — ő volt, ki lánggra gyújtá
Vérem' 's velőm' — és a' véres podestát,
Ki engem' elcsábított és velem
A' szörnyű tettet elkövetteté;
'S használa gyáva kémül engemet
Az ismeretlen nemző' vesztire,
'S kimondta rá halálítéletét.
Ő műve ez! — mi lángzó indulattal
Szerettem a' nem ismértet, mi hévvel
Imádkozám e' szent nevet: „atya!“
És keblem' egy kérelme, vágyaimnak
Egy tárgya volt: föllelni a' nem ismért
Atyát! (felkaczag) 's fölleltem őt! óh kárhozat!
Mi, mi segíthet rágó kínomon?

C E C C O. (felette a' vérpadon)

Boszú Rienzi ellen, a' ki ítélte
Atyád fölött!

ANGELO.

Mi hang ez? holt atyám
Beszél velem? hah! lelke leng felettem
'S boszút kíván, boszút parancsol! — óh szöllj!
Mond-meg, miképpen álljak - hát boszút!
És eskem a' nap' felkelő tüzére
'S e' vérfagyasztó vérfoltokra itt,
Boszút veszek, boszút, mint senki még! —
Hol ember, a' ki véres, nagy boszúra
Szövetkezik velem?

CECCO. (leszál 's kezét ragadja)

Az ember itt van.

ANGELO.

Ki vagy te kormos férfi?

CECCO.

Pór vagyok,
De római polgár. Jer 's halld czélomat.
Nyílt a' hely itt 's a' hajnal árulónk lesz,
Éjet szeretnek titkos terveim. (elrezeget)

NEGYPEDIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENÉS.

(A' Capitólbán.)

ANGELO, CECCO.

ANGELO.

Vigyázva Cecco. Jer, 's mondd-el tehát
Nagy tervedet. Lesímult keblemen
Az indulat, melly nem hagyott előbb
Hidegen figyelnem 's fontolnom. Tűz és láng
Valék egészen ekkorig, — de most
Aczél vagyok 's jég, hajthatlan 's hideg.
Bár nem dühöngök, nem káromkodom,
Nem tépem e' fej' szétdúlt fűrtjeit,
De nincs szivemben a' lágy érzelemnek,
Nincs a' könnyörnek egy szikrája. Most
Részvétlenül tudom leölni a'

Mosolygva nyugvó ártatlan szopóst
És, a' szüzet, ki hű szerelemmel áld,
És e' Rienzit, a' ki jóltevőm!

C E C C O.

Mit? jóltevőd? 's mi jót tett hát veled!
Kérdem, mi jót? ételt adott, mivel
Szüksége volt rád, és nagyobb reád
Ő neki, mint te néked ő rá. Illy' vitéz,
Illy szép 's ügyes fi, mint te vagy barátom,
A' nagy világnak bármelley résziben
Nagy úr lehet 's kényelmes életet lel.
'S te szolga voltál, bár nem úgy neveztek
Bár ezt veled nem éreztette is
A' zsarnok úr olly nyilván. Szolga voltál,
'S ránczolt szemöldje gyáva nyárlevélként
Remegtetett; elégszer megszidott
Ha meg nem érdemléd, 's csak akkoron
Dicsért, ha eszköz voltál czélira
Kinél különbet Róma nem terem.
Ruháza téged' hogy kísérete
Szép 's szembetünő légyen általad,
Hogy udvarát fényesbé tégye véled.
Itt ott talán jobban kitüntetett
Mint a' cselédek közcsoportjait,
De mig azok csak apró 's nemtelen
Szolgálatot tőnek körötte: nemde

Te éltedet koczkáztatád miatta?
'S ez, úgy hiszem csak érdemelhet egy kis
Kitüntetést a' köz szolgák felett!
És most felelj, ki tartozik nagyobb
Hálával, úr vagy szolga?

ANGELO.

Hagyd-el ezt.

Ő jóltevőm volt. Ételt és italt
Nem értek a' jótétemény alatt,
És a' ruházat tarka biborát —
Ő húga' édes jobbját adta nekem.

CECCO.

Azt a' szerelm adá, nem ő! — csak azt
Tevé ezáltal, a' mit gátlani
Nem volt hatalma. Jó; — de másfelől
Számláld, fel, ifju, miktől foszta meg.
Atyától, a' ki vérpadon nyögé-el
Nemes, vitézi életét; anyától
Ki jó atyád' halálát, a' szerelmes
Férjnek halálát túl nem élheti;
Atyától, a' ki bár nem ismere
Mégis kitünteté több ízben egy
Nemző kebelnek áldó gerjedelmét
Írántad. — E' Rienzi nem tudott
Szerelmet adni néked, mint atya,
Csak bért 's ruhát, és ételt, mint reád

Szorúlt urad, — mert titkait bírád
'S rád mulhatatlan nagy szüksége volt.
Te láttad, ifju, véres fűrtjeit
Elölt atyádnak, hallottad haló
Anyádnak örült kinjait 's keservét,
'S mégis lemondanál az esküdt
Boszú' olly édes, olly szent gyógyszeréről?

ANGELO.

Nem Cecco, nem; szilárdul állok én
Föltételemnél és hideg kebellem.
A' mit velem ma megfogadtatott
Az indulat: helyben hagyá eszem,
És esküvésem' borzasztó hatalma
Parancsoló erővel dörgi rám,
Rienzi vesszen! néki veszni kell!
Ha bár ezerszer több jót tett gyűlölt
Gyoméletemmel, mint tett. Nagy boszú kell
E' nagy haragnak 's óriás áldozat! —
Essék tehát az óriás! — átkozom
Jótéteményit 's őt magát. Egy érzés
Lakott csupán szivemben, mit kitépnem
Kínos, nehéz volt, 's im' legyőztem ezt is,
Irény szerelmét! — Semmi sem vagyok
Ezentúl én, mint bosszuló fiú.

CECCO.

Illyen szavakban tetszel énnekem
'S hontársaidnak. Egyesítsd magadban
A' jó fiú 's jó polgár' bosszuját. —
Én elbeszélém a' podestá undok
Kényér 's szabadság tipró téteményit,
'S meggyőztelek, hogy a' nép nagy haragja
Méltó 's igaz. — Munkára hát, fiú!
Boszút atyádnak gyilkosára, és
Hálát magadnak Rómától! — Rienzi
Az egyes ember' mulékony kegyét
Cseréld föl egy nép' egy város' kegyével.
A' mit Rienzi néked meg nem adhat:
Megadja Róma. Ő alatta, bár
A' jó szerencse legjobban ragadna,
Magasb 's nemesb nem válhatott soha
Belőled, ifju, mint szolgálainak
'S bérzsoldosainak legnagyobbika!
Így egy szabad nép' tisztelt bajnoka,
Követje és törvényhozója, egy
Brútusz lehetsz —

ANGELO.

Szóllj, halljam tervedet.

CECCO.

Mind készen állnak polgártársaim,
És a' boszú ez éjen végbe megy

ANGELO.

Minél előbb, annál kedvesb nekem!

CECCO.

Ostromba fogjuk a' várat, 's Rienzit
Önfénye' szép lakában, a' magas
Márványfalak 's dús porfiroszlopok közt,
Hová, a' nép emelte pórfejét,
'S mellyek tanúi korcsult életének,
Ott ölje őt el a' nép' bosszuja.
Az őrsereg' vezére e' napokban
Halt meg, 's helyére nincs eddig nevezve
Új hadnagy

ANGELO.

Értelek

CECCO.

Siess tehát
Rienzihez 's kérd tőle e' helyet.
Tettess szelíd hűséget, érte buzgót,
'S ha már tiéd e' hely 's az őrsereg
Parancsaidtól függ: renden vagyunk.

ANGELO.

Megyek Rienzihez.

CECCO.

Légy még ez egyszer
Jámbor, mosolygó ifju: én megyek

Hontársaim' körébe, és leszek
Még egyszer a' vad 's dörgő izgató!
Ha czélotat sikerrel érted-el:
Tűzz a' toronyba lámpát, 's ez nekem
És társaimnak jel 's vezér leszen.
Isten veled!

ANGELO.

Számoljatok reám!

CECCO (el.)

ANGELO (egyedül.)

Megyek Rienzihez. Ti dúlt vonások!
Mosolygjatok még gyermekded-szeliden
Ez egyszer és nem többé! — rejtekezzél
Keblem legalsó, legmélyebb ürébe
Boszú' emésztő lelke, és ne villogj
Szememben és ne dörgj ez ajkakon
Még egy korig, hogy annál pusztítóbban
Törhess - elő az elsáppadt világra,
Szétrúgva halvány börtönöd' falát
E' gyáva testet, melly remeg hevedtől.
'S mi lesz Irénből? — félre gyáva képzet! —
Keblem sajog nevére 's fájdalom'
Villáma tépi roncsolt lelkeket,
De nem, nem olvad irgalomra! 's Angelo
Nem semmi más, mint bosszuló fiú! (el.)

M Á S O D I K J E L E N É S.

RIENZI laka.

RIENZI. (egyedül)

Nyugton vagyok, mint eddig nem soha!
Hatalmam és honom' jóléte végre
Olly szépen és szilárdul biztosítva
Mint ezt alig hihettem mostanában.
Mióta Valter, a' merész, nem él
'S a' zendülőknék szárnya szegve van:
Azóta álmam csöndes és nyugott,
'S reményeim magas czélokra törnek.
Rómát, hazámat, a' jóllét' dicső
Fokára rántom, 's hogyha elhalok:
Jólléte légyen emlékoszlopom.

H A R M A D I K J E L E N É S.

RIENZI. ANGELO.

RIENZI.

Te vagy, te Angelo? alig tudom
Föllelni benned Angelot. Szemeidből
Délczeg tüzed kihalt és arczidon
Az ifjukor' virágzó színeit

Sáppadt komorság' csüggedő alakja
Váltá-fel. Így örül egy vőlegény!

ANGELO.

Álmatlan éjek' átfutó nyoma
Tisztelt podestám! — leghűbb aggodalmam
Élted miatt —

RIENZI. (kezét nyújtja)

Légy nyugton, jó fiú
Jutalmad olly nagy, olly magas leendő
Mint érdemed. Magas fénypolczokon
Fogod felejtetni árva sorsodat,
Mellyekre tőlem rég elszánva vagy.
'S még szép hugom betölti szívedet:
Dicsvágyadat táplálni én fogom.

ANGELO.

Tudod kegyes podesta, legkisebb
Gyermekkoromtól nagy kedv unszola
Vitézi életpályát futni meg
'S a' harczí kürt' szavára hű vasat
Emelni zsarnok' 's ellenfél' fejére.
Hogy nem vagyok rest harczos és ügyetlen,
Tanúsítá neked Palaestrina
Hol több jelét adám, hogy jobbkarom
Forgatni bírja a' nehéz vasat.

RIENZI.

Mélyen van irva mind ez, Angelo!
Emlékezésem' lapjain.

ANGELO.

Uram!
Bellini tegnap meghalt, őreid'
Vezére itt a' várban.

RIENZI.

Jól tudom.

ANGELO.

Ki van kitűzve tisztét tölteni?

RIENZI.

A' hadnagy, a' kit a' sor ér.

ANGELO.

Hogyan?
Emlékezel, hogy Orsinik' hive?

RIENZI.

Jól van, tehát Filangiéri —

ANGELO.

Mit szólnsz!
Derék vitéz, de Pandulf' sógora.

RIENZI.

Igaz. Te érdekelve vagy. Beszélj hát
Kinek szeretnéd e' helyet? talán
Rokon, barát, vagy bajtárs kére meg
Hogy őt ajánld. Szólj nyilván, Angelo.

ANGELO.

Én úgy hiszem podesta, nincs egész
Rómába helyzet, mellytől annyi függjön,
Melly olly gyanútlan hűséget kívánjon
Mint éppen ez. Reá van bízva élted
És mindened! — Méltó tehát, podesta,
Hogy véle legjobb hivedet ruházd-fel.
Én, ifju bár 's nem érdemes nagyokra,
Bátorkodom kikérni enmagamnak
E' helyzetet, mert itt csak tiszta hűség
A' fő 's egyetlen érdem, — 'S vallom azt,
Inkább szeretnék vassal lenni hűd
Mint gyöngé lúdtoll' mázolásival.

RIENZI.

Hogyan? 's te elfogadnád e' helyet?
Csekélyb, szegényebb e' kis hivatal
Mint érdemidnek szántam. És valóban
E' hivatalra még te ifju vagy,
Melly némi edzett durvaságot és
Higgadt nyugalmat kíván —

ANGEL O.

Véleményed

Parancs nekem. De kérlek, légy vigyázó.
Ha árulót helyeznél oldaladhoz,
Mint féltem édes életedet —

RIENZI.

Valóban

E' gondolat megsáppaszt, Angelóm,
Te hű, te gondos őre életemnek!
Legyen tehát betöltve vágyad és
Vedd át azonnal tisztod' díszjeleit;
Ez óra olta őrsérgem' vezérét
'S a' Capitol' parancsnokát tekintse
Mindenki benned. — Így. — De érdemid
Többekre várnak, 's mélyen vannak írva
Keblembe, légy ezennel biztosítva.

ANGBLO.

Hálám neked. Nagy és szent esküvés
Nyomasztja keblem' - 's teljesítem azt.

RIENZI.

Értem; magadnak hű szolgálatoddal
Nagy hírt nevet szerezni, és atyát.
Fejlés' tavaszkorában díszlik az,
Emezt talál-d fel bennem. Most siess,
Szedd rendbe durva lándsás népedet

Új várparancsnok! - menj, 's élj boldogul! —
De várj - mi hír Rómában? mit beszél
A' néptömeg?

ANGELO.

Mély csöndben nyúgoszik.

RIENZI.

Nyugszik? tehát úgy én is nyughatom.
Jó éjszakát. (el)

ANGELO.

Mély csöndben vesztegel,
Mint tengerek szélvész előtt. - Nyugodjál,
De jaj neked, hogy nyughatol, podesta!
Mert, fojtva bár, a' bosszú' lelke forr,
És fészkelődik, és reád özönli
Mérges tüzét. - Ó jó, de halni fog! —
Megyek kitűzni a' lángzó jelet. (indul)

NEGYESEDIK JELENÉS.

ANGELO. IRENE.

IRENE.

Angelo! (karjaiba rohan)

Kedves édes vőlegényem!
Hol jársz, mit művelsz, minden szentekért!

Engem halálos aggságok kinoznak
Mióta karjaimból elszakadtál,
Mióta akkor a' vén rémes asszony
Elüldözött szerelmes oldaladtól.
Te rossz, te hűtlen vőlegény! tehát
Így kell kerülnöd hű menyasszonyod?
Ki teged olly' bensőn ohajt, szeret? —
Te nem felelsz? te szótlan, néma vagy?
Ah! rettegek! te olly jeges-hideg
Tekintetet lövelsz rám. Angelóm!
Ah! e' szemekben én nem ismerek
A' nyájas és szerelmes csillagokra
Mik kéjt ragyogtak boldog életemre. —
Te nem felelsz, 's e' síri némaság
Olly fagyfaló!- és elhalt arczáid,
Az ifjú rózsás arczok ekkorig,
Milly sárga-sápadtak! — milly hervadók
Lányajkaid! — Szólj, istenemre, szólj,
Mi ez? mi történt?

ANGELO.

Egy kis tréfa, szép
Menyasszonyom, melly örültté tehetné
Az embereknek legbölcsebbikét.

IRENE.

Az égre, Angelo, belőled a' vad
Kétségbesés' elcsüggedt lelke szóll,

'S most, életednek e' pontján, hol én
Kinyílt karokkal várlak, 's fűrtjeidre
Kéj és szerelm' legédesb kincseit
Fűzhetni hittem —

ANGELO.

Egy kis tréfa, óh lány! —

Széles, virágzó édent láttam én
A' föld' színén enyémnek, illatos
Virágfüzérrel áthímezve, és
Virág közül mosolygó kelleme
Intettenek felém; 's e' földi éden
Büzhödt mocsárrá változott előttem.
Az ég derült és rózsaszín vala
Fejem fölött 's tündöklő kárpitán
Csillagbetűkkel olvastam felírva
Kimondhatatlan boldogságomat;
'S ez ég sötét szurokkárpit leve
Vastag 's nehéz, min nem tör át sugár.
Minden madár örömdalt énekelt,
Minden patakvíz kéjem' mormolá,
'S az esti szellő kéjt susogva lengett
Keblemre: - most bagolydal zúg körülém
'S az esti szellő égető szirocco
Melly keblemet fonnyasztva égeti.
Óh milly üres, milly pusztá 's megvetendő
E' rút világ előttem, 's a' világi

Örömek' 's remények' torz lidérczhada. —
Iré! Rienzi' húga! légy apácza
'S felejts-el engemet!

I R E N E.

Keblem szerelme!

'S te hű Irénhez így tudsz szóllani?

Ah! hogyha tudnád, mint szeretlek és

Ha érzened, hogy minden eszme 's vágy
Lelkemben a' te boldogíthatásod.

Oh Angelo, tekints szemembe! szólj,

Nem látsz-e ott legtisztább vágyat és

Égő-tüzet mennyé varázslani

Napjaid' sorát! - jer, és tedd jobbodat

Szivemre; érzed, mint dobog? - 's felelj

Nem azt dobogja é, hogy végtelen-

S kimondhatatlanúl szeret! - jövel,

Nyújtsd jobbodat, legdrágább kincsemet,

Szorítsd kezem' kezedbe és felelj:

Az életér nem azt kopogja é

Hogy úgy szeretlek, úgy, mint senki senkit! -

E' lángfolyam, szerelmem' érzeménye

Hullámszik vérem' mindenik csöpében!

'S te így beszélhetsz Angelo! - jer, óh jer,

Én nem bocsátlak karjaim közül

És átölellek, szent sajátomat! -

Enyim, csupán enyim vagy Angelo,

'S nem a' komor búé, a' csüggedése; -

Jőjön, ha tetszik, a' sötét, komor bú
'S én elmosolygom tőled messzire -
Torzképeit hálózza bár köréd
A' gyilkoló elcsüggedés: kezem
Lesímogatja torzadt fűrtjeit.

ANGELO.

Kedves leányka! földi menny! nagyobbra
Alkotva a' szelid természet által
Mint egy halandót boldogítani!
'S nekem te tőled el kell válnom! édes
Kebledről elszakadnom? - átkozott
Sorsom! kegyetlen, rémes égi törvény! -
Nem, erre, nincs erőm! — leány, Iréne!
Akarsz-e vélem futni e' magas
Falak közül? el, messze, távol innét
Egy puszta bérczre, egy magány szigetre
Hol senki nem lesz, mint én és szerelmem!! -
De nem - ne válaszolj - ne még ma! - holnap,
Holnap kívánom válaszod; ma ne -

IRENE.

Ma, még ma halljad válaszom; e' perczben,
F' pillanatban halljad azt. Igen
Én kész vagyok távozni e' falak'
Pompás köréből, és e' hagyni Rómát,
Bátyám' lakását, és társnéimat,
'S mindent! - te érted! - 's elbujdoklani

Túl földeken, túl a' művelt világon,
 Hol nem meleg már a' nap' délsugára,
 És nincs reményszín a' jeges mezőkön.
 Óh, mert szeretlek, 's boldogítani téged'
 Egy szándékom; - nincs semmi más előttem.

ANGELO.

(elragadtatva indulatától.)

Ám jer tehát! szaladjunk e' falakból,
 Hol rémcsoportok lengenek körüllem
 'S rémhangokat zeng a' harang felém!
 Jer a' magányba; édes kebleden
 Hoszú idők után, talán, talán
 Megnyughatom. Jerünk. Ki állna ellent
 Ez égi jóság' hű kérelminek
 F' tiszta vonzalomnak, szent leányka!
 (futni készülnek)

ÖTÖDIK JELENÉS.

CECCO. ELŐBBIEK.

CECCO.

Megölt atyád' árnyéka!

ANGELO.

Jaj nekem!

Ki azt felejtini tudtam.

I R E N E (sürgetve)

Jer, siessünk!

Jer, édes Angelóm! mit monda neked
E' kormos ember? mért mereszted úgy rá
Tekinteted'? — miért hallgatsz reá! —
Jer jer 's legyünk magányban boldogok!
Te jól tudod, hogy e' nagy városi
Lármás zibongás, ennyi zaj 's tolongó
Embertömeg nem kedvez a' szerelmek'
Titkon virágzó édeinek! — Siessünk? —
Nézd, nézd, mi szép az éj! olly hűss, olly
enyhe!

Elnémulának a' zajos vigalmak,
Álomba szenderült a' hangok' árja,
'S az égen egy felhőcske sincs; szelíden
Tekint utunkra a' hold' szűz szeme!
'S pártolni látszik föltett szándokunkat.
Jer, és szaladjunk bárhová e' nagy
E' szép világban! hű karod között
Mindent de mindent nélkülözhetek,
És mindenütt derült az ég nekem
Csak Angelom legyen körömben. — Jer
(el akarja vonni)

ANGELO. Ceccóhoz)

Óh szolj', te ércz szív! — e' bájhangokon
Kit el ne hagyna véres szándoka!
Ki nem felejtne mindent, kivüle!

Beszéde bűvös ének, melynek én
 Ellent nem állhatok. Nézd Cecco, nézd,
 Mi angyal ő, halld ajka' bájzenéjét; —
 El, el! — övé vagyok, Cecco! — övé,
 Hagyj el 's ne kísérts!

CECCO.

Ugye, római?
 'S hol esküvésed? a' szó' szent hatalma!
 A' férfiúi, a' szilárd ígértet?
 Ki volt, ki engem társaúl hívott? —
 'S atyád legördült gombja?! — hah, kicsiny-
 ség! —

Nem érdemes megemlékezni rá.
 Igy? ezt előre tudhatám; az ifjuság
 Rómában is csak lenge báb, 's felejtő,
 'S könnyelmű, és a' nőnem gyáva rabja.

ANGELO.

Apám! apám! ah, meg kell tébolyodnom.

IRENE.

Szép Angelom! jó kedves Angelóm!
 Ah, nézz reám, lásd forró könyeim' —
 Érezd szívem' verését, halld szavam'
 Kiáltozását. Jer, fussunk inét.

ANGELO.

(Indulatja fenső fokán)

Irene!

CECCO.

(más oldalról kezén rakadja)

Eszmélj, Montreal' fia!

IRENE (fel szökik)

Te, rút sötét alak! miért jövé:
Távozz' körünkből. Angelo enyim
Ő nem tiéd!

CECCO.

Ő esküvéseé!

IRENE.

Mi gondom esküvésre énnekem.
Én őt imádom, és ő vőlegényem;
Ezt medjegyezd, rút kormos szörnyeteg!
Én őt te ellened, 's még ezrek ellen
Ótalmazom. Ti eddig csak szelid,
Csak engedelkeny lánynak ismerétek,
De én tudok dühöngni is, tudok
Szaggatni tépni farkasnő' dühével,
És védni őt, rút ördög ellened
'S egész világ' hatalma ellen.

CECCO.

Védjed őt

Az ég' bosszúja, atyja' átká és
Ön esküvése' szent hatalma ellen.

ANGELO.

(a' kezét erősen tartó Irenét visszataszítja)

Rienzi húga! légy apácza!

IRENE. kínos feljajdulással)

Jaj! (összeroskad)

ANGELO.

Nézd Cecco, nézd kegyetlen ördögöm!
Elhervadt a' szép virág; piros
Lángajkain elsápadt a' rubin!
Szemében a' nyílt ég bezárkozott;
'S talán örökre?! annál jobb ha így —
Mert semmi nem köt többé életemhez.
Cecco! tiéd vagyok, csinálj belőlem
Dúló hyénát vagy márványszobort
Mint céljaid kívánják. (el Ceccoval)

IRENE.

(hosszabb pauza után felébred)

Éj van; magános éj borong körüllem:
Magam vagyok kínommal! — Angelo
Elment, szivéről eltaszta. Óh!
Millyen hideg van, fázom 's reszketek —
Hová? — mi tévő légyek? — a' podestát
Fölverjem álmából? vádoljam őt?
Vádoljam a' rút kormos embert, a' ki
Úgy üldöz engem', a' ki elvivé őt
E' reszkető, e' rángatag karokból?

Nem, nem! miért ez? illy nagy fájdalomnak
 Mint keblemé, nem kel! tanú 's panasz;
 Nem enyhítendi azt vigasztalás.
 Legjobb 's egyetlen orvos ennek a' sír
 A' mély magános sír. — Óh sír! fogadj be.

(eltántorog)

HATODIK JELENÉS.

(Romas hely őrákkal kerítve. Sötét éj. Különböző oldal-
 lokról összeesküdtek jönnek fegyveres csapatokkal
 's fáklyákkal.)

H A N G O K.

Előre! előre!

1. ŐR.

Ki vagy?

H A N G.

Jó barát.

ŐR.

Jelszavad?

H A N G.

Halál Rienzire!

ŐR.

Emberem vagy! (beereszti)

2. ŐR. (más oldalról)

Ki vagy!

H A N G.

Halál Rienzire. (új csoport)

3. ŐR. (harmadik oldalról)

Ki vagy!

H A N G.

Halál Rienzire; (ismét új csoport)

1. POLGÁR.

Jó estét bajtársak! rómaiak! e' helyre várjuk el Ceccot, Pandulfot, Bruttinit 's a' többieket! — Ti mindnyájan el vagytok határozva inkább meghalni, mint e' gyűlölt adót fizetni, mellyet a' korcs podesta a' szabad Rómára vetett! ti mindnyájan tudjátok, ki a' nép' legutálatosb ellensége?

M I N D N Y Á J A N.

Rienzi! Rienzi!

1. POLGÁR.

Öljük-meg Rienzit, 's nem lesz adó! — Nem volnánk rómaiak, ha ezt szenvednők.

2. POLG.

Adóztatni minket, kik őt felemeltük, mi-csoda szemtelenség!

3. POLG.

Hol vegyünk így kisdedink' számára kenyeret? — Pandulfo legyen a' mi podestánk, ő elég gazdag, hogy maga költségén hadi serget tartson ótalmunkra.

2. POLG.

Vagy Cecco! ő elég erős, hogy falainkat egyedül védelmezze pőrölyével!

MIND.

Cecco! Cecco!

ŐR.

Ki vagy?

CECCO (hangja)

Halál Rienzire!

(Cecco belép)

CECCO.

Üdv nektek bajtársim! ti derék, becsületes, szótartó rómaiak vagytok!

MIND.

Halljuk Ceccót, Halljuk!

CECCO.

Nem akarlak titeket emlékeztetni, hogy rómaiak vagytok! — szemtelenség volna erre eszméltetni egy rómaid! csak a' podesta' ren-

delését közlöm véletek, mellyel tőlünk új adót csikar. (egy papirt ad az első polgárnak) Olvasd bajtárs, én tenni tudok, olvasni nem, 's ti hallgassatok e' sorokra.

MIND.

Halljuk az adó rendelést!

1. POLG. (olvas)

„Rómaiak! minden gondolatom a' ti jóléttek 's szabadságtok. Kiűztem várostokból a' patriciusokat, megtörtem a' rabló Montreal' büszke fejét; megtisztogattam a' zsványoktól vidékünket; ismét tiszteletessé 's nagygyá tevém Olaszországban Róma' ősi nevét.

2. POLG.

Mennyi önzés! mennyi szemtelenség! ezt a' nép tevé, nem ő, egy gyáva ember, kit a' nép emelt-föl.

1. POLG. (tovább olvas.)

„Semmi sincs hátra, minthogy Róma' bátorságának tartós biztosítására állandó hadi seregget állítsak — rómaiakból“.

3. POLGÁR.

Mi katonáskodjunk? mi fáradjunk és szenvedjük, hogy ő kényelmesen alhassék?

's mi lesz gyermekeinkből, hitveseinkből, ha mi katonáskodunk?

1 POLGÁR.

(olvas.)

„De ez sok pénzbe kerül, rómaiak! - 's én Róma' javáért új adót kívánok Romától“ -

MINDNYÁJAN.

Elég! elég! nem akarunk többet hal-
lani.

CECCO.

'S ezt Rienzitől kell szenvednünk, e' Rienzitől. kit a' nép' kegyelme tölt e' fényes polczra, 's ruházott biborral és arannyal! ki hasonló hozzám, és hozzád polgártársam, és mindnyájatokhoz. — És mégis ő dorbézol és pazarfényben uszik az övéivel, még gyermekeink száraz kenyéren rágódnak, 's e' mellett megveti a' népet 's a' nép' embereit; ő puha ágyban alszik azon pelyheken, mellyeket lúdainkról foszt le, 's ha ki-
aludta mámorát, újra kezdi a' hörpölést azon borból, mellyet szőleink termettek; ő drága étkekkel tölti gyomrát, csiklandozza inyét, még mi örülünk, ha fakérgekre nem szor-
lunk; ő márványpalotákban lakik, mellyeket mi építünk, 's külön szobája, mit mondok,

külön osztálya jut hálni és öltözni, fürdeni és dorbézolni, még mi kunyhónk' füstjében tengetjük életünket; kövér paripákon nyargal, mellyek' sorsa bennünk irigységet gerjeszthet, mert mi csak koplaló, terehhordó lovak vagyunk; - hány van közülünk, kinek oldalbordája olvasó helyett szolgálhatna, hogy annak idejében imádkozzék vagy káromkodjék! - 's ennyi nyomorúságunkban még új adóval terhel bennünket, ő a' gazdag, a' pazarló! — 'S mi ezt szenvedjük, rómaiak, egy hozzánk hasonlótól, ki nekünk hálával tartozik, ki a' mi teremtményünk! — Szent Péterre mondom, ennek véget kell vetnünk, rómaiak!

1 POLGÁR.

'S ez a' legbosszantóbb, hogy egy hozzánk hasonló, egy közönséges polgár' fiabánik így velünk! — Ha mégis született úr, született fejdelem volna! az egészen más színt adna a' dolognak! — véget kell vetnünk!

MIND.

Véget kell vetnünk!

CECCO.

'S most feleljetek kérdésemre: ki az, ki meg nem egyezik Rienzi halálába?

MIND.

Senki! senki!

1 POLGÁR.

Most hát csak azon kérdés van hátra,
mint fogjuk végrehajtani Loszúnkat!

CECCO.

Erről én gondoskodám és Pandulfo, és
Bruttini és Vivaldi! — De halljuk magokat;
ha nem csalódom, ők közelítenek.

ŐR.

Ki vagy?

HANG.

Halál Rienzire!

(Pandulfo, Bruttini, Vivaldi belépnek.)

CECCO.

Mi hír, Pandulfo?

MIND.

Halljuk Pandulfot!

PANDULFO.

Minden rendben van. Én jót állok a'
népért. Senki sem fogja oltalmazni Rienzit
Róma' falai közt. Erszényemet megnyitot-
tam, ajkaim kifáradtak, 's munkám' sikere,

hogy egész Róma gyűlölve említi Rienzi' nevét.

CECCO.

'S mi jót hozasz te Bruttini, 's mit te, fürge kalmár?

BRUTTINI.

Nemes rokonim' seregei a' kapuk előtt állanak, 's ha a' zendülés' lármája kitör, segítségünkre rohannak a' nyílt kapukon.

VIVALDI.

Én sorra jártam a' kereskedők' és kézművesek' tanyáit; mindnyájan részünkön vannak. Így tehát egyedül a' capitoli őrsereggel lesz küzdésünk.

CECCO.

A' capitoli őrsereget bizzátok reám. — Látjátok azon lámpafényt, melly a' Capitol' tornyáról int felénk! - ez Róma' felszabadultának hajnalcsillaga, mellynél fáklyát gyújtunk Rienzi' vesztire! - e' lámpa azt jelenti, hogy a' capitoli sereg el van távoztatva őrhelyeiről, 's a' podesta' laka őrizetlen és nyílt! - Utánam bajtársak! az éjfé! közelít!

MIND.

Éljen Cecco, a' nép' embere; a' nép' zsarnoka!

CECCO.

Te, Bruttini, eredj a' patriciusok' seregéhez 's vezesd őket a' Capitól felé.

BRUTTINI (menés közben)

Jó helyre küldesz, póreb! — a' patriciusoké Róma! 's nem a' népé többé! — Szegény bolondok! ti elöltétek e' Rienzit, ki a' tiétek volt 's jobb irántatok, mint érdemlétek! 's most mi fogunk uralkodni, mi patriciusok! (el.)

CECCO.

Te Pandulfo és te Vivaldi, legyetek a' néptömeg közt, 's lelkesítsétek azt jelenlétetekkel — Róma' javára kérek.

PANDULFO (félre)

Nem csalatkozhatom; Rienzi bukik; podesta vagyok! (el.)

VIVALDI (félre)

Csakhogy a' patriciusok visszajőnek! — ah! minő kelete lesz áruimnak! (el.)

CECCO.

Én a' Capitólba megyek Rienzit puha vánkosi közt felkeresni 's Rómát tőle megszabadítani. (félre) E' Rienzitől, ki engem' nem

akar megismerni, 's nem semmit tudni a' kovács felől, ki őt podestává emelé! (fenhangon)
Róma és szabadság!

MIND.

Róma és szabadság!

(Dobpergés, kúrtharsogás; zendülés lármája, 's visszhangok a' távolból.)

ÖTÖDIK FELVONÁS.

ELSŐ JELENÉS.

(Terem a' Capitólban. Jobbra Rienzi' osztálya, balra nagy üveges ajtó, melly az erkélyre vezet, hátul a' fő kijárás; a' padlaton egy titkos ajtó, mellynek semmi nyoma, mielőtt kinyitattik.)

RIENZI, NINA (gazdag pongyolában)

N I N A.

Férjem, Rienzim! már is elhagyád
Nyugalmad' ágát? — kérlek, menj nyugodni még,
Csak egy kis órát, kedvemért, Rienzi! —
Szükségés ez tömérdek gond után
Mellyekkel a' nap' terhe ostoroz.
A' hajnal olly' távol még — csöndes éj'
Tür.déri fátyolában szendereg

Kebled' szerelme, Róma! — és te vagy
Rómában első, a' ki nyugtató
Álmok' karából felriadsz —

RIENZI.

Azért

Vagyok podesta, hitvesem. Helyes,
Hogy még alattam csöndben alszik a' nép,
Főn a' podesta eszméljen javára.
'S a' mély, magasztos éjnek méhiben
Foganzanak nagy eszmék. — ah, bocsáss!
Nem alhatom már, keblemen ezer gond
Agyamban egy raj gondolat viharzik,
Nyugalmamat vad ábrándok zavarták,
'S egész valóm és létem, ismeretlen
Ohajtatok', sejtések', érzemények
Ölén vonaglik. A' szabadba vágyok.
Térj vissza álmaidhoz, jó Ninám!
A' férfi' edzett testének nem árt,
De gyöngé alkatodra károsan hat
Illyen virasztás!

NINA.

Jer, maradj velem,
'S mondd toll alá eszméidet nekem,
Engedd, hogy írnod legyek; 's legyek
Hú részvevője éber gondjaidnak. —

A' barna éjben barna gondolat'
Denevére szállong képzeted körül!

RIENZI.

Nem, nem, kecses Ninám. — Te ismered
Természetem' 's tudod magányt keres
Lelkem gyakorta, és szeret saját
Eszméiben mélyen merengeni,
'S tanúiúl csak a' magányos éj'
Szent szellemeit kiáltja-fel. Bocsáss:
Az őrtoronyba hágok, régi kedves
Helyemre. Onnét általnézhetem
Az óriási Rómát, 's képzeményim
Kiszállva egyes ember' szűk köréből,
A' nagy világot és a' végtelen
Mindent ölelve szállnak szerteszét. —
Az ég sem olly komor, mint gondolod,
Tündérileg szelíd 's világos az!

(kitárja az erkély' ablakát, 's azon át a' hold' fényében fürdő
Róma' tornyai látszanak.)

Nézd, Nina, nézd; a' hold' ezüst golyója
Olly ünnepélyesen mosolyg! fényében úsznak
Az ős Tibernek szent ligetjai;
Nincs semmi nesz, nincs semmi hang! —
szerettem

Rómám az álom' békekarjain!
Csupán amott a' távolban zsibong

Egy némi mozgás! — jó kedvű kalandor-
Sereg leszen, tanyáit elhagyó;
Vagy pászterek, kik fölkeltek kemény
Faágaikról, hogy kövér mezőkre
Hajtsák az őrzésökre bízott
Juhnyájakat. — Tőlök tanulhatok,
Ninám! — Ah, milly örömmel nézdelem
E' békesen szendergő néplakot,
E' drága Rómát! — mert kinek köszön
Illyen nyugalmat, illyen csöndes álmot
Kedves hazám; 's hogy nem jönnek poroszlók
Zavarni békes álmait, 's erővel
Elvenni a' sok munkával kapart
Vagyont, 's az édes hölgyet barna férje'
Ölelő karából? — büszkén mondhatom:
Nekem.

N I N A.

Rienzim! én kevély vagyok
Hogy a' nemes hőst, a' nagy romait
Férjemnek mondhatom 's ölelhetem.

R I E N Z I.

Óh, mint szeretlek, Róma! mint szeretlek
Téged' 's Ninámat! — ti vagytok, ti ketten
Keblem' legédesb kincse. És ha végig
Tekintek e' fölséges, nagyszerű

Házak felett; e' messze terjedő
Szép ősi város' hét hegyén keresztül,
A' mellynek én vagyok legboldogabb
'S első lakója és polgára; — és ha
Elgondolom, hogy e' város' nyugalma
Én állítám helyére; zsarnokit,
Rablóit én üzem-el: keblem akkor
Dagad 's feszül és kéjben feldobog. —
'S ha rád tekintek, női bájaiddra,
Mik harvadatlan szépségben virulnak,
'S rokon szivednek kincsét felnyitod
Lelkem' szemének; és meggondolom,
Hogy Róma' legszebb, leglelkeseb neje
Enyim, szerelmemé: — nem földi kéjre
Olvad szívemnek férfibüszkesége,
'S hiánytalan lesz boldog érzetem. —
Hogy kebled, édes Ninám! hűn szeret
Azt elhiszem, mint a' nagy sors' örök
Törvényeit; de valljon e' kebel'
Másik szerelme, másik hölgye — Róma.
Tud-e szeretni engem?

N I N A.

Hidd nekem,
Kétségkívül. Te vagy legérdemesb
Barátja, és legmunkásb jóltevője.

RIENZI.

Örömmel elhiszem, mert a' mit óhajt
 A' szív: mi könnyen hajlik hinni azt.
 Hiszem, 's megérdemelni hűn igyekszem.
 Isten veled szép nőm; a' hajnal' első
 Sugárinál meglátjuk újra egymást.

(el a' közép ajtón.)

NINA.

A' nép! az ingatag 's ezerfejú
 Népszörnyeteg! — hideg fut testemen
 Végig, ha arra gondolok, hogy e' nép
 Hálátlan is lehet, hogy félreértés
 'S babonák igazgatják szeszélyeit.
 Eltávozom, 's könyörgök férjemért!

(el a' háló osztályba.)

MÁSODIK JELENÉS.

ANGELO (a' középajtón.)

A' lámpa ég, az óra elközelget,
 Keblem dobog, kezem remeg.

(kinéz az erkélyen.)

Hah! már

Látom lobogni fáklyájik' tüzét
 'S tánczolni a' távolban; hallom a'

Zúgó morajnak tompa hangjait.
Kebem szabad, hűss légre szomjazik,
Mert benn pokolnak mérges lángja dúl.
Erkélyre mégyek e' zárt helyrül itt,
És a' boszú' alkalmát ellesem.

(kilép az erkélyre.)

HARMADIK JELENÉS.

IRENE, azután ANGELO.

IRENE.

(belép a' Középajtón.)

Milly puszta, zord magány! a' pitvarok
Borzasztva viszhangozzák lépteim',
'S lelkemnek eltépett darabjait
Sohajtatim'; 's a' pisle lámpafény
Önrémeműl rajzolja a' falakra
Árnyékomat. Lehetlen megmaradnom
Elzárt szobámban; embert kell keresnem.
Itt jobbra van nagy bátyám' lakszobája —
Lassan, hogy föl ne verjem álmiból! —
És Angelo?! hol, hol van Angelo!
Hová vezette őt azon sötét
Iszonyú alak? — vagy álmodám csupán?
'S kór képzetem festett előmbé csak

Rémképeket? — nem, ah nem! — eltaszított,
Jeges halál' ölébe eltaszított
Hajdan szelid szerelmes kebliről.
Kéréseim, keserves könyeim
Nem illeték elmárványult szívét,
Ő megvetett és eltaszított! —

(hangja elfogódik, egy idei csend után)

De én azért ohajtom újra látni!
Ah, hogyha ismét visszatérne forró
Keblemre, karjaimba! milly örömmel
Felejténék el minden múltat én,
Mi tiszta hévvel zárnám őt szivemre
Mi szent örömmel innám' a' gyönyör'
Kelyhéből, a' mellyet nyújt ajkainknak
Az érzemények' legszentebbike
„Ha ellenünk vétőknek megbocsájtunk.“

ANGELÓ (az erkélyen.)

Oh ég! Irene itt? e' vész' helyén?
Melly egy kis óra múlva, vérben úszva
A' legvadabb színpad lesz! —

IRENE.

Oh, csak egyszer,
Csak egyszer hallanám szelíd szavát,
Mellyel fulembe suttogá: „Irene!
Ilidd-el, szeretlek tégedet!“ 's megint:
„Irene! hűd leszek!“ — még hallom e' szót,

Pedig mi régen volt ez! — ah! azóta
A' játszi, a' víg szellemű leányka
Élettelen, bús, halvány kép leve!
A' szív' tavaszkoránya elsötétült,
Virági kígyófulánkot teremnek! —
'S ő még se bűnös, nem lehet bűnös,
Azon sötét, ijesztő rémalak
Ki elragadta tőlem őt, ki tudja,
Mi bű erővel lánczoló-meg. — Ah!
Csak egyszer — egyszer láthatnám, magá-
nyosan,
Négy szem között, azon sötét alak
Nélkül; csak egyszer hallhatnám szavát!

ANGELO (előrohan.)

Irene!

IRENE.

(elébe fut 's leroskad.)

Angelo! egek!

ANGELO.

Te kedves

Leányka, a' kit én mindég 's örökké
Forrón imádok; távozzál szaladj! —
Jer, elvezetlek téged' Ursula'
Kolostorába, hol ment lész veszélytől;
Vagy szobádba, húnyd-be szép szemed'
És dugd-be két füled' — ne láss, ne hallj,

Ne tudj, ne érezz semmit mindazokból
Mik itt leéendnek. Életemmel őrzöm
Szobádnak ajtaját; — Óh! menj el innen!

I R E N E.

Mi ez? mi fog történni, Angelo?
Mi új veszélytől félhetek? — reám
Csak egy veszély vár. hogyha nem szeretsz.

A N G E L O

Mindenre a' mi szent, szaladj, siess!

I R E N E.

'S miért! az istenért, miért akarsz
Megfosztani ismét tenmagadtól?

A N G E L O.

Óh lány!

Ne kérd okát. Üdvedre kényszerítlek
Ne kérd okát; fuss, fuss, szelíd galamb,
Érczkörmű ölyvek rontnak itt reád.

I R E N E.

'S így, azt hiszed, hogy éltem megmarad,
Hogy meg nem ölnek aggodalmaim?
Ítélj magad, megnyughatom?

ANGELO.

Nyugodni?

Ah nem! nyugalmat nem terem nekünk
Ez átkozott föld, nem többé soha!

IRENE.

Szólj Angelo! szólj! — összeroskadok
E' szörnyü, kínzó nem tudás alatt,
Kérlek szülőid' emlékére; kérlek
Atyád' nevére 's áldására!

ANGELO (borzasztóan felkaczag)

Jaj nekem!

IRENE (reszketve)

Szólj, mit jelentsen e' jeges kaczaj?

ANGELO.

Tudd meg tehát Rienzi szép huga!
Tudd völegényed' ajkirol; hogy én
Felleltem a' rég ohajtott atyát.

IRENE.

Fellelted őt? 's te nem vagy boldog? és
Nem sírsz öröm miatt kéjkönyeket?
Ah jer, vezess ölükbe!

ANGELO.

Feltaláltam

Egy pillanatban, és meggyilkolám!

Tudd, — Montreal Valternek csontjai,
Ki vérpadon végezte életét,
Régen ohajtott nemzöm' csontjai.

IRENE.

Óh szörnyü! szörnyü!

ANGELO.

Úgy van, jó Iréne,
Nem tréfa, a' mit elbeszéltem; így,
Valóban így történt, 's én esküvéssel
Boszút fogadtam e' Rienzire,
Bátyádra, jóltevőmre; holt Atyám'
Birája — 's gyilkosára; mert ez eskü
Szent tartozás volt a' hideg tetemnek. —
Hallod, Rienzi' húga, a' morajt
Melly ott alant keletkezik? 's tudod, hogy
Ők társaim, kik bátyádat, Rienzit
Gyilkolni jőnek?

IRENE.

Jaj nekem! — balál! —
Óh rémitő! — a' vér megfagy szivemnél! —
Óh Angeló, mit tettél? (elébe térdel) Angelóm!
Mentsd-meg nemes bátyámat 's magadat;
Siess, siess, az örökért! — rohanj,
'S verd vissza a' gyilkolni jöttüket,
'S hozz helyre mindent!

ANGELO.

Késő kérelem!

A' zendülő nép tengerként rohan

E' ház felé (néplárma) Rienzi veszve van! —

(ünnepélyesen)

Atyám gyilkosának veszni kell! — megyek

Útat mutatni Cecconak! (el a' közédpajtón)

IRENE.

Kegyelmet óh ég! irgalmas, hatalmas ég!

Kegyelmet! — Angeló maradj! maradj!

Óh Angeló! — Ő elment. — Mit tegyek?

Mint mentsem őt meg; őt 's testvéremet?

Nagy Isten, és ti minden szentek égben!

Egy lobbanását a' jó gondolatnak

E' véghetetlen éjben, mely haló

Érzékeim' 's alélt eszméletem'

Zsibbasztva nyomja! — jaj, jaj énnekem!

Itt drága bátyám, ott szép kedvesem!

Ott Angeló, Rienzi itt! — vagy egyik

Vagy másik a' veszélynek martaléka,

'S én így is, úgy is csak boldogtalan,

Kin semmi nem segíthet, csak halál.

(a' lárma alatt folyvást növekszik; kiáltások hallatnak,
dobpergés, zendülés' zaja.)

NEGYEDIK JELENÉS.

RIENZI (a' középajtón) NINA (a' háló szobából, halványan 's ijedten) IRENE.

(Ez és a' következő jelenés igen sebesen és kapkodva)

N I N A.

Isten! Rienzi! hol Rienzi?

RIENZI.

Nyugton Ninám, nyugton Iréne! — valami félre értés! a' nép le fog csillapulni, halátja podestáját! a' nép szeret engem', nem lehet, hogy ne szeressen!

N I N A.

Rémitő sejtéseim! — hallod, Rienzi, hallod, mit kiált a' böszült sereg?

RIENZI.

'S mit kiált? — Ninám? — Éljen a' nép! — és én velök kiáltom: éljen a' nép! — E' kiáltás csak zsarnokokat retteget, kik a' nép' holttesteiből raktak hágesót a' fejedelmi székre, 's annak vérén hízta hatalmasokká! engem nem! én a' népből vagyok, a' népé vagyok.

N I N A.

Óh ne itéld őket nemes szived' sugallata szerint, az ezerfogu 's kőrmű vérszomjas pornépet, babonával és veszélylyel teljes az, és a' pillanat' ösztönei által jobbra balra ragadtatik.

R I E N Z I.

Kis csoport lesz, Ninám! a' patriciusok' béresei! könnyen széljelűzzük őket. Angelo már eddig is ellenök ment. Nyugton, kedvesim! sietek rendeléseket tenni. (kísiet)

(a' lárma nőttön nő, az erkély' ablakai összezuzatnak; az asszonyok reszketve futosnak a' teremben)

I R E N E.

Szent egek! — bátyám, kibe vetéd bizalmadat! a' tőrnek nyitod-meg kebledet mellyet élted ellen köszörültek.

N I N A.

Szörnyü álmaim! ti teljesedni fogtok? — megöl az aggodalom! — ha a' pompás ünnepi tegnap után a' bukás', a' halál hajnalára kelle ébrednünk, ha a' nép, mellyet Rienzi boldogított, elhagyná Rienzi ügyét! — ha a' patriciusok lennének ismét győztesek! mi szörnyü kezekbe jutna életünk! — hah! mi bősziült lárma, milly ijesztő zendülés? —

rekedt torkaik halált orditnak Rienzire! 's a' harangok' nyelve ugy tetszik, halálos éneket zeng Rienzi' házára! — Férjem! férjem! jer vissza oldalamhoz! ha téged' látlak, büszke 's bátor vagyok, mint oroszlánno; tőled elhagyatva gyáva leszek és félénk, kit minden fáklya villanás elsáppaszt.

Ö T Ö D I K J E L E N É S.

RIENZI (halványan) ELŐBBIEK.

RIENZI.

A' Capitól üres, őrseregem eltávozott minden kijárást elfoglalva; nincs cseléd, ki szómra figyeljen; nincs Angelo ki életemet őrizze! Angelo! Angelo! kiben bíztam, mint enmagamban!

NINA.

Mit hallok? nincs mentség? — (eszmélve) ah igen, igen! te ismered a' titkos utat férjem! — fussunk, mentsük meg életünket.

RIENZI.

Nem; én nem mozdulok. Itt az én helyem. Beszédet fogok tartani hozzájok, melly

megrázza lelkeiket. Rienzi nyugton nézhet a' nép' szemébe. Pillanatnyi felzúdulások le fog csöndesülni, 's a' felkelő nap rendén talál mindent, — fussatok ti, kedvesim! a' szomszéd kolostorba! isten veletek! a' viszlátig! — én itt maradok.

NINA.

Ah, mit akarsz, férjem! — eszmélj, az ege-kért! a' nép dühött és siket, mint a' szélve-szes tenger; szavaid siker nélkül hangzanak-el a' rémitő viharban! — hallod, óh hallod! e' mit kiált a' nép? — halál Rienzire!

RIENZI.

Halál Rienzire?! (mély fájdalommal) A' nép óh a' nép! alig hihetek füleimnek! — halál Rienzire! — 's én kívánjak e' még élni?

NINA.

Élj férjem; tartsd-meg éltedet nekem, Ninádnak.

RIENZI. (elmélkedés után)

Igen. Jól mondád. Még derű jöhet a' sötét ború után. Nem első eset, hogy életemet halálos vesz fenyegeti, 's mégis megtartá azt a' sors' kegyelme. — Igen! a' titkos ajtó

megmenthet bennünket, melly egyenesen a'
Tiber' partjára vezet, 's mellyet csak én, és
Angelo ismerünk.

I R E N E (félre)

Angelo? — úgy jaj neked bátyám! de
reményleni akarok; — talán elfelejtkezett —

N I N A.

Siessünk. Még csak néhány percz, 's itt
lehetnek gyilkosid.

R I E N Z I.

(felnyitja a' rejtékajtót)

Óh a' nép! a' nép! — istenveled Capi-
tól! Rienzit a' nép elüzé falaid közül.

(leszállanak; Irene visszaszökik)

I R E N E.

Magas sugallás! ég sugár agyamban!
Így-így teénde; felveszem Rienzi'
Bársony palástját 's tollas kalpagát
'S elvárom a' nép' gyilkoló dühét
Itt e' teremben engemet találjon
Bőszült haragja, 's e' bús életet
Szagassa-el, mellyről lehulla úgy is
Minden virág, minden gyönyör. Szivemmel
Fogom-fel a' bátyámra vont vasat,
E' dúlt kebellemmel, mellynek várt ege

Úgyis lehúnyt 's bezárkozott örökre.
És meglehet, hogy Angeló' kezétől
Nyerem halálom', a' szerelm' kezétől
Melly élve boldogítani nem tudott.
Addig Rienzi messze távozik
És élte ment marad. Minő csekély ár
E' gyáva élet kedves éltiért!
A' lámpa csak homályosan lobog,
Nem ismerendnek rám 's a' vállalat
Jól üt ki. Hála istenem neked,
Ki gondolatra gyújtád agyvelőmet.

(elsiet Rienzi szobájába)

HATODIK JELENÉS.

ANGELO.

(berohan villogó tőrrel kezében.)

Atyádra, árva gyermek Angelo!
Élesre fend a' tőrt, hogy gyilkosának
Keblébe mélyen elmerüljön az

(köszörűli a' tőrt.)

Atyád' bakója, és Irene bátyja!
Gúnyos pokol' haragja! játszi ördög!
E' két sajátság egyazon személyben

Megrázza kábult elmém' sarkait. —
De félre tőlem, most, ellágyulás!
A' felkelő nap hallá eskümet
És vérben úszva lássa végrehajtott
Boszúm' rómát a' felkelő mai!
Itt a' podesta lakszobája! fel kell
Keresnem őt, hogy nemtelen kezekbe
Ne jusson élte. E' tör ölje-el
E' tör 's ne senki másé! — ő enyim,
Atyátlané! 's fogammal szagghatom szét
Ki elragadja nagy boszúm elől
Szép martalékát, a' nemes vadat! —

(kinyítja az ajtót.)

Hah! itt közelget! lengő tolla, és
Bársonypalástja a' homályban is
Biztos jelek, hogy ő közelg. Ha ha!
A' jó podesta ünneplő ruhában
Vár gyilkosára. — Végórád ütött
Rienzi! térdelj, sóhajts istenedhez!

(berohan; azonnal ismét kijő véres tört emelve kezében.)

HETEDIK JELENÉS.

CECCO és zendülők fáklyákkal. ANGELO.

ANGELO.

Jer Cecco, jer te kormos szörnyeteg!
'S ti drága társak! jertek mind ide,
Kikkel boszúra egyesültem én.
Ím, végrehajtam azt! — dicsérjetek,
Emeljete föl engemet! — 'S ne halljak
Csak egyet is nagy tetteiről beszélni! —
Nagy áldozat csak engem' ért! csupán
Én tettem itt szép 's említésre méltó
Vitézi tettet. — Ah, jól ismerem,
Tisztelt barátim, a' rút, nemtelen,
Ördög sugallta ösztönt, elfajúlt
És gyáva kebleteknek ingerét;
Sértett kevélység, fösvényesség, czudar gőg,
Pénzvág, halászni vágyás a' zavarban —
Úgyé barátim? — 'S most nagy tettemet
Ismerni és becsúlani jőjete.
Megöltem a' podestát, enkezemmel
Öltem-meg őt, ki jóltevőm, barátom,
És kedvesemnek bátyja; feldulám

A' földi mennyet, melly felém mosolygott,
 És üdvemet, melly végtelen vala;
 Bezártam egy kézmocczanással a'
 Szép kinyílt eget, szerelmem' édenét,
 Mellyből felém ingerlő kellemek
 Örömliegre intének; — hogy ölt
 Atyám' halálaért boszút vegyek
 Hogy eskümet betöltsen, mellyet a'
 Vérpád fölött az égre fölrebegtem. —
 Nézd Cecco, e' holttestet!

(a' szobába mutat.)

A' podesta'

Holtteste az, sebét töröm hasítá

(felkaczag.)

'S most adjatok díjt! adjatok szerelmet!

CECCO.

Órjöngesz jó fiú? (az ablakhoz vezeti.) Nézz
 ki a' térre, mit látsz ott a' fáklyák' világá-
 nál? — egy verpadot, ugyanazt, mellyen
 atyád' feje bakó' pallosa alatt esett-el! —
 's a' verpadon egy halvány férfit; az Rienzi!
 Róma' podestája! 's egy síró és önkeblét
 szaggató nőt, az a' büszke Nina di Ragelli,
 a' podesta' hitvесе; 's egy veres embert, az
 a' — bakó! — A' titkos úton akartak elil-
 lanni körmeink közül, de te megmutatád az

utat nekünk jó fiú, 's azon pillanatban tevők
őket rabokká, midőn a' Tiber' partjára lép-
tek.

ANGELO.

Pokol, mi ez? 's ki hát a' bársonyos test,
Kinek szívébe döftem a' boszúra
Szentelt vasat?

(fáklyát ragad 's berohan a' szobába. Belőlről.)

Márványfalak! rohanjatok reám!
Irene!

(Irenét hozva karjain előtántorog; leteszi a' testet, 's mel-
lé térdel.)

CECCO.

Egy gyöngéd nőalak? ha ha Angelo! te
ügyetlen boszúálló vagy! bízd a' népre, hogy
érted boszút álljon, a' népre, melly halával
tartozik neked.

ANGELO.

Átok reád 's reám, 's a' népre! — Önkény!
Tördelje rajtatok vas vesszejét! —
Ez égi arcvonalmak, e' szelíd
Angyalmosoly, melly fásult ajkain
Halhatlanúl leng! 's bánjátok meg undok
Bűneiteket, mint én megbánom őket!
Óh! teste szent oltár nekem; 's előtte

A' bűn' egész nagy súlya nyomja lelkem'.
 Jaj énnekem! vad szörnyetegnek, a' ki
 E' tiszta, e' szűz 's ártatlan kebelbe
 Mártottam átkos törömet.

(törét összezúzza.)

Darabokra zúzlak, hitvány, rossz aczél!
 Melly e' szelíd, szent szivben dúlni mertél.
 Irén! Irén! (reá borúl.) Nem, ő nem halhatott-

meg,
 Ó él 's lehell még! — illy' szép 's ilyen
 ifju —

Lehetlen! ő nem halt meg, és az ég
 Illy szörnyeket nem enged végbemenni.
 Fuss orvosért, oh Cecco, és ti mind! —
 Segédet! orvost! —

C E C C O.

Éretlen fájdalom a' holtakért. Föl in-
 nét fiú! mire e' gyáva érzélgés! — polgári
 háború illyessel jár, azon csodálkoznod sem
 kellene. Jer velünk 's légy tanúja Rienzi'
 halálának. Reád nagy tisztelet vár, mert ne-
 ked köszönheti főleg diadalmát a' nép.

A N G E L O.

Ó hát nem él! 's én lettem gyilkosa!

(felpattan.)

Te tiszteletről szóllsz? 's ti tőletek. —
Szerzetruhát nekem, de olly sötétet
'S durvát, minőt csak testét ostorozni
A' legkegyesb barát kigondola;
Olly szerzetét, melly térden csúszsza végig
A' templomok' lépcsőit 's a' magányos
Sírboltokat; hétszer bőjtől hetenként,
'S ónas szijakkal tépi önmagát.
De nem! ne — lassu a' kolostorok'
Halála, 's én nem tűrhetem tovább
Ez élet undok, terhelő ruháját!

C E C C O.

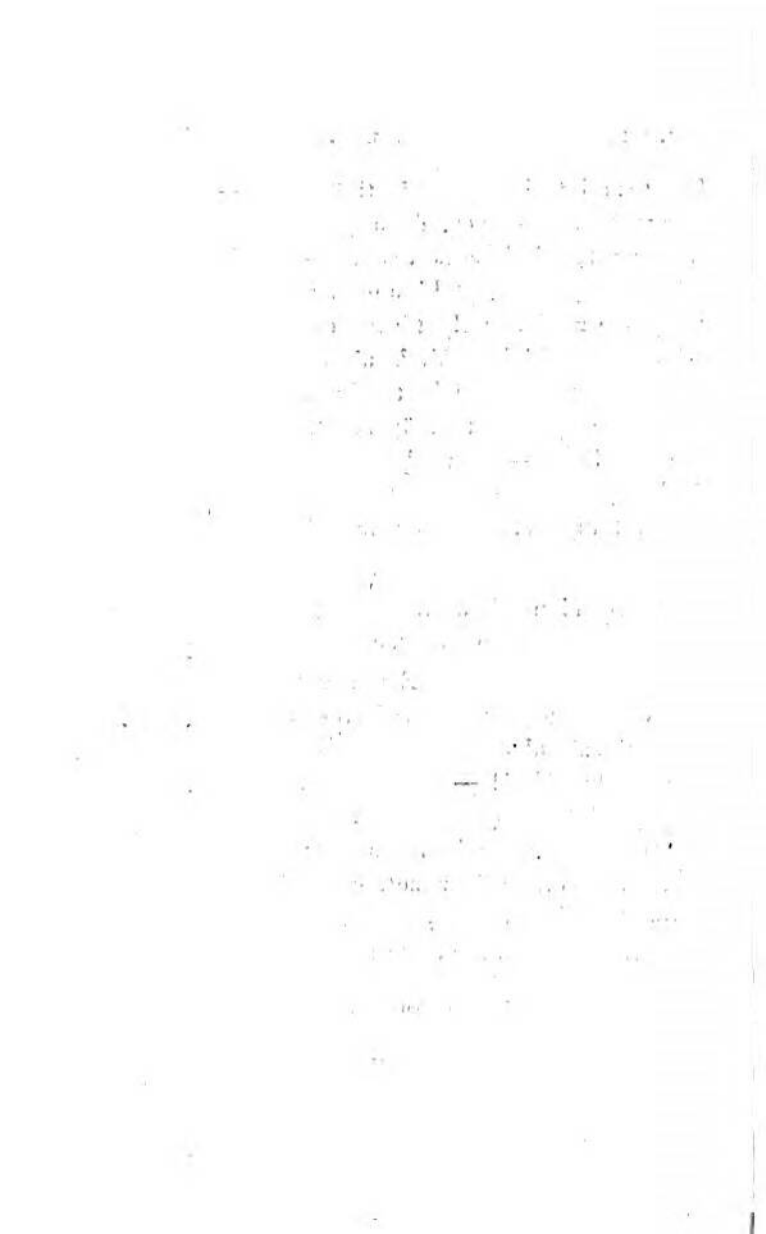
Szegény fi! megbódult.

A N G E L O.

Emlékezem;
Hogy nagy gonosztevőknek testeit
Tarpéji szikla' csucsáról szokás
Mélységbe lökni! — Emberek! ha egykor
Keresni jöttök ifju Angelót,
A' barna bércz alá kell jőnötök;
'S találtok ott majd zúzott csontokat.
Ássátok a' hús földbe, vagy, ha tetszik,
Vessétek a' hollóknak ételül.

(elroban.)

(Néma csoportozat.)

TUDNIVALÓK.

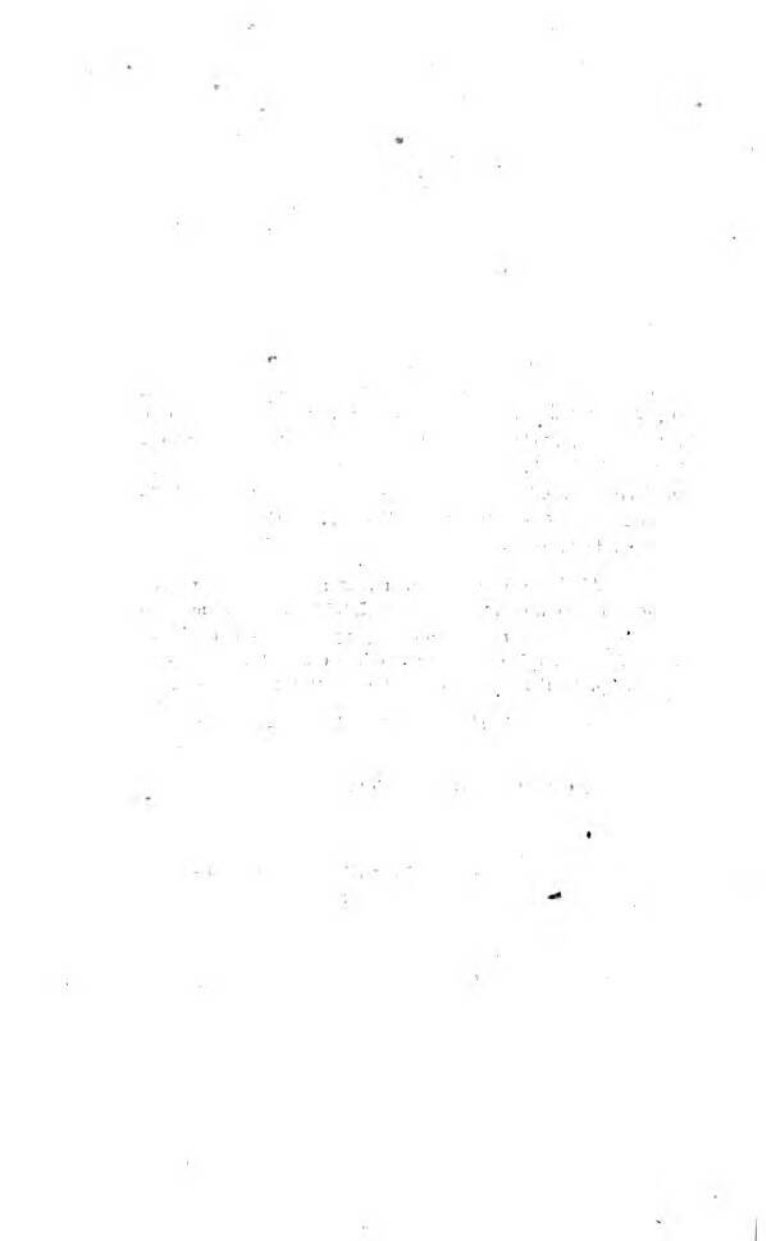
1. A' m. t. társaság ezen munkának csak kiadója lévén, nem kezeskedik a' benne követett nyelvszabályokról, sem írásmódról, sem végre akármi nemű nyelvet 's írást illető elvekről; egyedül arra kívánt a' kéziratok' bírálatában ügyelni, hogy az elfogadott, és sajtó alá bocsátandó munka, mint egész egy vagy más tekintetből ajánlható legyen, 's a' literatura' jelen állapotjában kiadásra méltónak tartathassék.

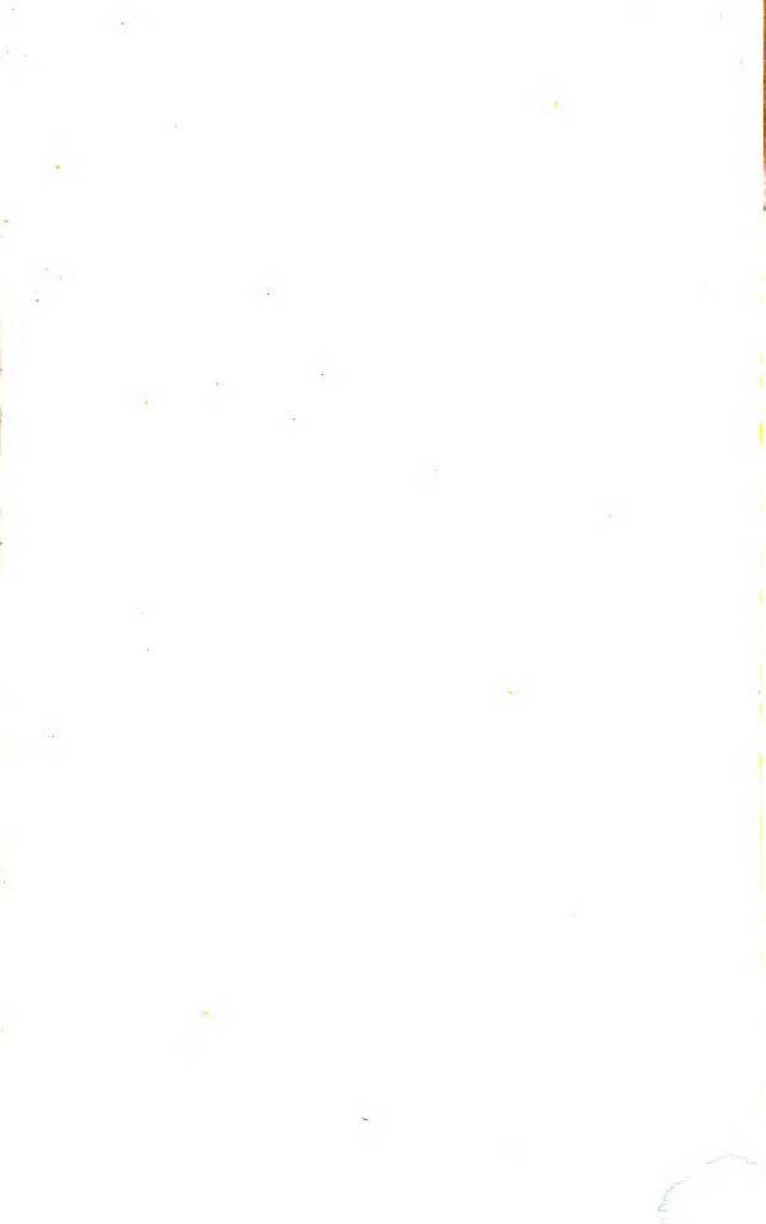
2. A' jelen színmű, u. m. Az Atyátlan, az 1836/7beli dramai jutalomtételre küldött tizenhárom szomorújáték' egyike, a' VIII-d. nagy gyűlés által, az illető bíráló-választmány' előadására, mint dicséretet érdemlett munka, külön tiszteletdíj mellett méltattatott sajtó alá.

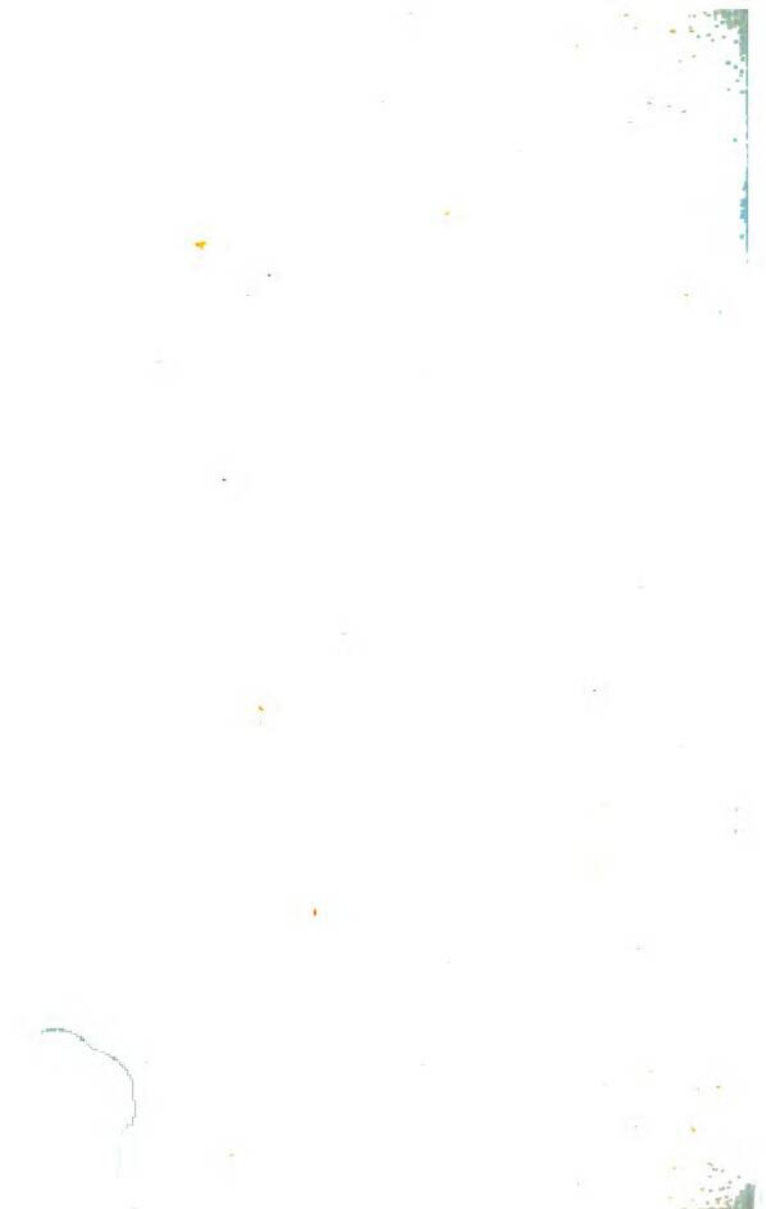
3. Az academia által kiadott kéiratok közül ez L-d. számu.

A' m. t. t. határozata szerint, Pesten, január. 25.
1839.

D. Schedel Ferencz,
titoknok.

Österreichische Nationalbibliothek

